

Pismo Związku Polaków w Rumunii

Polonus

4 (315) 2023

Revista Uniunii Polonezilor din România

Zjazd Związku Polaków w Rumunii

Związek Polaków w Rumunii jest jedną z działających w Rumunii organizacji mniejszości narodowych, a jedyną zrzeszającą mieszkających w Rumunii Polaków i jedyną oficjalnie uznaną i wspieraną przez rumuńskie władze. W jego skład wchodzi 14 organizacji lokalnych. Kierowany jest przez zarząd, złożony z Biura Wykonawczego i prezesów wszystkich lokalnych organizacji. Funkcjonowanie Związku Polaków w Rumunii określa statut, który między innymi przewiduje pięcioletnią kadencję władz. A to oznacza, że właśnie co pięć lat podczas zjazdu zbierają się delegaci wszystkich organizacji. Zjazd jest więc najważniejszym dla organizacji wydarzeniem, podczas którego można dokonać jakichkolwiek zmian w jej statucie czy kierownictwie.

W tym roku przypadł 10. Zjazd Związku Polaków w Rumunii. Zwołano go na 1 kwietnia w Domu Polskim w Nowym Sokońcu. Udział w nim wzięło 66 delegatów z wszystkich organizacji lokalnych wchodzących w skład Związku Polaków w Rumunii, czyli z Bukaresztu, Kaczyki, Konstancy, Gura Humorului, Jassy, Moary, Păltinoasy, Pleszy, Pojany Mikuli, Radowiec, Seretu, Nowego Sokońca, Suczawy i Wikszan, a także członkowie Biura Wykonawczego.

Zjazd otworzył prezes Związku Polaków w Rumunii oraz poseł do Parlamentu Rumunii z ramienia polskiej mniejszości Gerwazy Longher, który przywitał gości: konsula RP w Bukareszcie Jarosława Szkirpana, podsekretarz stanu w Ministerstwie Inwestycji i Projektów Europejskich Doină Iacoban, biskupa diecezji Jassy JE Iosifa Păulea, dziekana Bukowiny ks. Aloisa Farădi, kapelana Polaków z diecezji Jassy i proboszcza w Nowym Sokońcu ks. dr. Stanisława Jana Kucharka oraz pozostałych obecnych księży z dekanatu bukowińskiego. Zaproszeni zabrali głos, między innymi życząc delegatom owocnych obrad i pomyślnego przebiegu wyborów władz organizacji. Głos zabrali także przedstawiciele delegatów, podsumowując działalność Związku Polaków w Rumunii i lokalnych organizacji, podkreślając swoje zadowolenie ze stanu rzeczy i ze współpracy z kierownictwem.

Prace zjazdu rozpoczęło sprawozdanie prezesa Gerwazego Longhera z działalności Związku Polaków w Rumunii w czasie ostatnich pięciu lat. Sprawozdanie finansowe zaprezentował natomiast prze-

Congresul Uniunii Polonezilor din România

Uniunea Polonezilor din România este una dintre organizațiile minorităților naționale din România, unica organizație a polonezilor care trăiesc în România și singura recunoscută și sprijinită oficial de autoritățile române. Ea cuprinde 14 organizații locale. Este condusă de consiliul de conducere care este format din Biroul Executiv și de președinții tuturor organizațiilor locale. Funcționarea Uniunii Polonezilor din România este stabilită de statut care, printre altele, prevede un mandat de cinci ani pentru conducerea acesteia. Acest lucru înseamnă că o dată la cinci ani, la congres sunt aleși delegații tuturor organizațiilor. Așadar, congresul este cel mai important eveniment pentru organizație în timpul căruia se pot aduce modificări la statut sau la conducere.

Anul acesta a avut loc cel de-al X-lea Congres al Uniunii Polonezilor din România. A fost convocat pe 1 aprilie la Dom Polski din Solonețu Nou. Au participat 66 de delegați de la toate organizațiile locale care intră în componența Uniunii Polonezilor din România: București, Cacica, Constanța, Gura Humorului, Iași, Moara, Păltinoasa, Pleșa, Poiana Micului, Rădăuți, Siret, Solonețu Nou, Suceava și Vicșani, dar și membrii Biroului Executiv.

Congresul a fost deschis de președintele Uniunii Polonezilor din România și deputatul din partea minorității polone în Parlamentul României, Ghervazen Longher, care a urât bun venit oaspeților: consulului RP la București, Jarosław Szkirpan, subsecretarului de stat în cadrul Ministerului Investițiilor și Proiectelor Europene Doina Iacoban, pr. Iosif Păuleț – episcop de Iași, pr. Alois Farădi – decan de Bucovina, pr. dr. Stanislav Ioan Cucharec – capelan al polonezilor din dieceza de Iași și paroh în Solonețu Nou, precum și altor preoți din decanatul de Bucovina. Invitații au luat pe rând cuvântul și au urât ca lucrările să fie fructuoase, precum și mult succes în alegerea noii conduceri a Uniunii. De asemenea, au luat cuvântul și reprezentanții delegațiilor, rezumând activitățile Uniunii Polonezilor din România și ale organizațiilor locale, subliniind satisfacția cu privire la starea lucrurilor și colaborarea cu conducerea acesteia.

Lucrările congresului au fost începute de președintele Ghervazen Longher care a prezentat darea de seamă a Consiliului de Conducere pe ultimii cinci ani. În schimb, darea de seamă financiară a fost pre-

wodniczący komisji rewizyjnej Vlad Scepanschi. Oba zostały jednogłośnie przyjęte.

Najważniejszym punktem porządku obrad były wybory władz Związku Polaków w Rumunii: preza, jego zastępców oraz pozostałych członków Biura Wykonawczego, a także składu komisji rewizyjnej i komisji sądu koleżeńskiego na kolejną kadencję. W wyniku głosowania delegatów prezesem Związku Polaków w Rumunii został ponownie wybrany jednogłośnie Gerwazy Longher, kierujący organizacją nieprzerwanie od 2002 r. Na funkcję pierwszego wiceprezesa wybrano Ștefana Longhera, a wiceprezesami zostali Bogdan Polipciuc i Ștefania Carmen Dorosceac. Sekretarzem ponownie wybrana została Janina Bivol, a skarbnikiem Anton Perlanovschi. W skład komisji rewizyjnej weszli: Rodica Cojoc, Anca Cimpoeș i Vlad Scepanschi, a komisję sądu koleżeńskiego tworzą: Victoria Longher, Danuta Roman i Cazimir Mețec.

Elżbieta Wieruszewska-Calistru

zentatą de președintele comisiei de cenzori, Vladimir Scepanschi. Ambele au fost votate în unanimitate.

Punctul culminant de pe ordinea de zi a fost votarea conducerii Uniunii Polonezilor din România: președintele, vicepreședinții și ceilalți membri ai Biroului Executiv, dar și a membrilor comisiilor de cenzori și de judecată colegială pentru următorii cinci ani. În urma votului delegaților, președinte al Uniunii Polonezilor din România a fost reales în unanimitate Ghervazen Longher care conduce organizația neîntrerupt din anul 2002. Pentru funcția de prim-vicepreședinte a fost ales Ștefan Longher, iar pentru funcțiile de vicepreședinte au fost aleși Bogdan Polipciuc și Ștefania Carmen Dorosceac. Pentru funcția de secretar al Consiliului de Conducere a fost realeasă Janina Bivol, iar trezorier Anton Perlanovschi. În componența comisiei de cenzori au fost aleși: Rodica Cojoc, Anca Cimpoeș și Vlad Scepanschi, iar în componența comisiei de judecată colegială au intrat: Victoria Longher, Danuta Roman și Cazimir Mețec.

Trad. Iuliana Agneșca Dascălu

Foto: Ștefania Carmen Dorosceac, Ierzyńska Michalina Budaș, Iuliana Agneșca Dascălu

Spotkanie z premierem Mateuszem Morawieckim

28 marca 2023 r. w Bukareszcie pod przewodnictwem premierów Polski i Rumunii – Mateusza Morawieckiego i Nicolae Ciucă – odbyły się konsultacje międzyrządowe. Była to już czwarta ich edycja. Poprzednie takie spotkanie odbyło się w marcu 2022 r. w Warszawie. Głównym tematem była współpraca dwustronna, kwestie bezpieczeństwa, a także agresja Rosji na Ukrainę i jej konsekwencje gospodarcze.

Podczas swojej wizyty w Rumunii szef polskiego rządu spotkał się także z prezydentem Rumunii Klausem Iohannisem, uczestniczył w otwarciu Rumuńsko-Polskiego Forum Biznesowego, złożył kwiaty pod pomnikiem Józefa Piłsudskiego w stołecznym Parku Ioanid, gdzie towarzyszyli mu dowództwo i żołnierze Polskiego Kontyngentu Wojskowego stacjonującego w Krajowej oraz wziął udział w spotkaniu z przedstawicielami rumuńskiej Polonii.

Organizatorem spotkania, które odbyło się w Ambasadzie RP w Bukareszcie, był minister Jan Dziędziczak, Pełnomocnik Rządu ds. Polonii i Polaków za Granicą. Uczestniczyli w nim także minister

Întâlnire cu premierul Mateusz Morawiecki

Pe 28 martie 2023, la București, sub conducerea premierilor Poloniei și României, Mateusz Morawiecki și Nicolae Ciucă au avut loc consultări interguvernamentale. Aceasta a fost a patra ediție a acestor consultări. Anterior, o astfel de întâlnire a avut loc în martie 2022 la Varșovia. Subiectul principal a fost colaborarea bilaterală, chestiuni de securitate, dar și agresiunea Rusiei asupra Ucrainei și consecințele ei economice.

În timpul vizitei sale în România, șeful guvernului polonez s-a întâlnit și cu președintele României, Klaus Iohannis, a participat la deschiderea Forumului Economic România – Polonia, a depus flori la monumentul lui Józef Piłsudski din parcul Ioanid din capitală unde a fost însoțit de comandantul și soldații Contingentului Militar Polonez care staționează la Craiova și a luat parte la întâlnirea cu reprezentanții diasporei poloneze din România.

Organizatorul întâlnirii, care a avut loc la Ambasada RP la București, a fost Jan Dziędziczak, ministru Plenipotențiar pentru Diaspora Poloneză și Polonezii din Străinătate în Guvernul Poloniei. Au

ds. Unii Europejskiej Szymon Szynkowski vel Sęk, dyrektor Departamentu Spraw Polonii i Polaków za Granicą w Ministerstwie Spraw Zagranicznych Jan Badowski, chargé d'affaires Ambasady RP w Bukareszcie Natalia Piotrowska, konsul RP w Bukareszcie Jarosław Szkirpan i konsul honorowy RP w Braszowie Janusz Szaliński. Polonię z Bukowiny i z Bukaresztu reprezentowali prezes Związku Polaków w Rumunii i poseł do Parlamentu Rumunii z ramienia polskiej mniejszości Gerwazy Longher, wówczas pierwsza wiceprezes Związku Polaków w Rumunii Victoria Longher, ks. dr Stanisław Jan Kucharek – kapelan Polaków z diecezji Jassy i proboszcz parafii w Nowym Sokołcu, wiceprezes Związku Polaków w Rumunii i prezes lokalnej organizacji w Bukareszcie Bogdan Polipciuc, jej wiceprezes Danuta Roman i członek polskiej społeczności z Bukaresztu Ștefan Valasciuc, a także wtedy przedstawiciele polonijnej młodzieży, a dzisiaj wiceprezesi Związku Polaków w Rumunii – Ștefania Carmen Dorosceac i Ștefan Longher.

Premier Mateusz Morawiecki był pod wrażeniem organizacji i działalności Związku Polaków w Rumunii, a przede wszystkim jedności rumuńskiej Polonii, zrzeszonej w jednej jedynej organizacji. Zapewnił o nieustającym wsparciu rumuńskiej Polonii przez państwo polskie. Podziękował też rumuńskiej Polonii za solidarność z zaatakowaną przez Rosję Ukrainą – Związek Polaków w Rumunii pomógł bowiem od początku wojny wielu uchodźcom. „To dzięki Państwu polskość w Rumunii kwitnie i rozwija się” – powiedział między innymi.

Elżbieta Wieruszewska-Calistru

participat și: ministrul pentru Probleme Europene Szymon Szynkowski vel Sęk, directorul Departamentului pentru Diaspora Poloneză și Polonezii din Străinătate Jan Badowski, chargé d'affaires al Ambasadei RP la București Natalia Piotrowska, consulul RP la București Jarosław Szkirpan, consulul onorific RP la Brașov Janusz Szaliński. Diaspora poloneză din Bucovina și din București au reprezentat-o președintele Uniunii Polonezilor din România și deputat în Parlamentul României din partea minorității polone Ghervazen Longher, pe atunci prim vicepreședintele Uniunii Polonezilor din România, Victoria Longher, pr. dr. Stanislav Ioan Cucharec – capelanul polonezilor din dieceza de Iași și paroh în Solonețu Nou, vicepreședintele Uniunii Polonezilor din România și președintele organizației locale din București Bogdan Polipciuc, vicepreședintele organizației din București Danuta Roman și membrul comunității poloneze din București Ștefan Valasciuc, dar și, pe atunci, reprezentanții organizației de tineret, dar astăzi vicepreședinții Uniunii Polonezilor din România – Ștefania Carmen Dorosceac și Ștefan Longher.

Premierul Mateusz Morawiecki a fost impresionat de organizarea și activitatea Uniunii Polonezilor din România, dar mai ales de unicitatea diasporei poloneze din România care este reunită într-o singură organizație. A asigurat comunitatea poloneză din România de sprijinul constant al statului polonez. De asemenea, a mulțumit comunității poloneze pentru solidaritatea cu Ucraina, atacată de Rusia – întrucât Uniunea Polonezilor din România a ajutat mulți refugiați încă de la începutul războiului. „Datorită vouă spiritul polonez înfloarește și se dezvoltă în România”, a spus el, printre altele.

Trad. Iuliana Agneșca Dascălu

Foto: Ștefania Carmen Dorosceac

W rocznicę odejścia ks. Andrzeja Staszkwiana

12 kwietnia minął rok od śmierci księdza Andrzeja Staszkwiana. Odszedł przedwcześnie w wieku zaledwie 38 lat. Był jednym z duchownych wywodzących się z polskiej społeczności na Bukovinie i sprawujących posługę w języku polskim.

Urodził się 23 listopada 1983 r. w Gura Humorului. Wychował w polskiej rodzinie w Nowym Sokołcu. Ukończył Niższe Seminarium w Bakowie, po czym wstąpił do Instytutu Teologicznego św. Józefa w Jassach, skąd skierowany został na studia na Katolicki Uniwersytet Lubelski Jana Pawła II. Świecenia kapłańskie przyjął 24 czerwca 2008 r. w Jassach z rąk biskupa Petru Gherghela. Jego msza prymicyjna odbyła się w Nowym Sokołcu 29 czerwca 2008 r. Pełnił następnie funkcje wikariusza w parafiach w Vatra Dornei (2008-2009), w Suczawie (2009-2011), przysługując się wówczas mocno polskiej społeczności katolickiej w tym mieście, oraz w Bakowie (2011-2013).

15 września 2013 r. został proboszczem parafii pw. św. Anny na Pleszy. Było to jego pierwsze probostwo, a dla mieszkańców Pleszy niezwykle moment, bo wieś nigdy nie była oddzielną parafią. Doczekali się wreszcie i swojej parafii i swojego proboszcza. Działal tam bardzo aktywnie, gromadząc wokół kościoła i języka polskiego dzieci, młodzież oraz dorosłych parafian. Zbudował dom parafialny, wyremontował kościół, wybudował wraz z parafianami dwie kapliczki na wolnym powietrzu. Był ogromnie szanowany i poważany przez swoich parafian. Znany i niezwykle ceniony był także w innych parafiach, w których posługiwał po polsku. Współpracował ściśle ze Związkiem Polaków w Rumunii.

Dlatego też gdy odszedł pozostawił pograżonych w smutku katolików na całej Bukovinie. Uroczystości pogrzebowe odbyły się 13 kwietnia 2022 r.

La un an de la trecerea la cele veșnice a părintelui Andrei Staszkovian

Pe 12 aprilie s-a împlinit un an de la moartea părintelui Andrei Staszkovian. A plecat dintre noi mult prea devreme, la doar 38 de ani. A fost unul din preoții care proveneau din comunitatea poloneză din Bucovina și care celebra în limba polonă.

S-a născut pe 23 noiembrie 1983 la Gura Humorului. A crescut într-o familie poloneză din Solonețu Nou. După terminarea Seminarului Mic din Bacău, a intrat la Institutul Teologic „Sfântul Iosif” din Iași de unde a fost îndrumat la studii la Universitatea Catolică „Sf. Ioan Paul al II-lea” din Lublin. A fost sfințit preot în ziua de 24 iunie 2008, la Iași, de către episcopul Petru Gherghel. Primiția sa a avut loc la Solonețu Nou pe 29 iunie 2008. Apoi a îndeplinit funcția de vicar la parohiile: Vatra Dornei (2008-2009), Suceava (2009-2011), slujind atunci comunitatea poloneză catolică din acest oraș și apoi a slujit la Bacău (2011-2013).

Pe 15 septembrie 2013 a fost numit parohul parohiei „Sfânta Ana” din Pleșa. A fost prima sa parohie, însă pentru locuitorii Pleșei a fost un moment deosebit deoarece satul nu a avut niciodată parohie proprie. În sfârșit credincioșii au avut propria parohie și paroh. Acolo și-a desfășurat misiunea foarte activ, reunind în jurul bisericii și al limbii polone copii, tineri și credincioși adulți. A construit casa parohială, a renovat biserica, împreună cu credincioșii din parohie a construit două capele în aer liber. A fost foarte respectat și prețuit de credincioșii săi. A fost cunoscut și foarte apreciat și de credincioșii din alte parohii în care a celebrat în limba polonă. A colaborat strâns cu Uniunea Polonezilor din România.

De aceea, când a plecat dintre noi a lăsat catolici îndurerăți în toată Bucovina. Ceremoniile funerare au avut loc pe 13 aprilie 2022 în satul său natal, Solonețu Nou. Părintele Andrei Staszkovian a fost de-

w jego rodzinnym Nowym Sokołcu. Ksiądz Andrzej Staszkowian został pośmiertnie odznaczony przez prezydenta RP Andrzeja Dudę Złotym Krzyżem Zasługi za wszystko, co zrobił dla społeczności polskiej w Rumunii.

W rocznicę jego śmierci w kościele pw. Zesłania Ducha Świętego w jego rodzinnym Nowym Sokołcu oraz w jego parafii pw. św. Anny w Pleszy ponad dwudziestu duchownych odprawiło Msze św. za spokój jego duszy. Uczestniczyli w nich między innymi mons. Ionuț Paul Strejac, mons. Mihăiță Blaj, ks. Laurențiu Dăncuță, posługujący w dyplomacji watykańskiej, dziekan Bukowiny ks. Alois Farțadi oraz proboszcz w Nowym Sokołcu i kapelan Polaków z diecezji Jassy ks. dr Stanisław Jan Kucharek. W obu liturgiach udział wzięli także rodzice księdza Andrzeja, prezes Związku Polaków w Rumunii, poseł Gerwazy Longher z małżonką Victorią Longher i liczni parafianie.

W przedsionku w kościele na Pleszy zamontowano tablicę poświęconą księdzu Andrzejowi i tego dnia odsłonięto ją i poświęcono.

Elżbieta Wieruszewska-Calistru

Foto: Ierzyńska Michalina Budaș, www.ercis.ro

corat post-mortem cu Crucea de Aur pentru Merit de către președintele Republicii Polone, Andrzej Duda, pentru tot ceea ce a făcut pentru comunitatea poloneză din România.

La un an de la moartea sa, în biserica „Coborârea Duhului Sfânt” din satul său natal, Solonețu Nou, precum și în parohia „Sfânta Ana” din Pleșa unde a slujit, peste douăzeci de preoți au celebrat Sfinte Liturghii cu recviem pentru sufletul său. La aceste celebrări au participat mons. Ionuț Paul Strejac, mons. Mihăiță Blaj, pr. Laurențiu Dăncuță, care slujesc în diplomația Vaticanului, decanul de Bucovina pr. Alois Farțadi, precum și parohul din Solonețu Nou și capelanul polonezilor din dieceza de Iași, pr. dr. Stanislav Ioan Cucharec. La ambele liturghii au participat părinții părintelui Andrei, președintele Uniunii Polonezilor din România, deputatul Ghervazen Longher împreună cu soția sa, Victoria Longher, precum și credincioși din ambele localități.

La intrarea în biserica din Pleșa a fost amplasată o placă comemorativă în memoria părintelui Andrei care în acea zi a fost dezvelită și binecuvântată.

Trad. Iuliana Agneșca Dascălu

Wielkanoc na Bukowinie

Wielkanoc to najstarsze i najważniejsze w roku święto chrześcijańskie. Polacy na Bukowinie, podobnie jak ich przodkowie są katolikami i wiara ma dla nich fundamentalne znaczenie. Przywiązują oni ogromną wagę do wszystkich elementów Wielkanocy, od ścisłego przestrzegania Wielkiego Postu, przez uczestnictwo w obrzędach Wielkiego Tygodnia, po obchody oktawy wielkanocnej. Także na Bukowinie ze świętami Zmartwychwstania Pańskiego związanych jest wiele zwyczajów ludowych, podobnych czy identycznych jak w Polsce, ale są także miejscowe tradycje, które w takiej a nie innej formie zachowały się do dziś.

Wielkanoc jest świętem ruchomym, obchodzonym w pierwszą niedzielę po wiosennej pełni księżyca. W tym roku przypadło na dzień 9 kwietnia. To od niego oblicza się kalendarz innych świąt kościelnych, takich jak Wniebowstąpienie czy Zesłanie Ducha Świętego.

Wielkanoc poprzedza czterdziestodniowy Wielki Post, którego ostatni tydzień to tak zwany Wielki Tydzień, rozpoczynający się Niedzielą Palmową. Podobnie jak w Polsce wierni przynoszą do kościołów „palmy” – u rumuńskich katolików są to gałązki wierzbowe, nazywane przez bukowińskich Polaków „koczankami”.

Paștele în Bucovina

Paștele este cea mai veche și cea mai importantă sărbătoare creștină. Polonezii din Bucovina, ca și strămoșii lor, sunt catolici, iar credința are o importanță fundamentală pentru ei. Aceștia acordă o mare importanță tuturor elementelor legate de Paște, de la respectarea strictă a Postului Mare, la participarea la ceremoniile din Săptămâna Mare, la sărbătorirea octavei pascale. Și în Bucovina, multe obiceiuri populare, similare sau identice cu cele din Polonia, sunt asociate cu sărbătoarea Învierii Domnului, dar există și tradiții locale care s-au păstrat în această formă până în zilele noastre.

Paștele este o sărbătoare cu dată variabilă celebrată în prima duminică după luna plină de primăvară. Anul acesta a fost celebrat pe 9 aprilie. Calendarul altor sărbători bisericești cum ar fi Înălțarea Domnului și Rusaliile, este calculat pe baza acestuia.

Paștele este precedat de 40 de zile de post, numit Postul Mare, ultima săptămână fiind cunoscută sub denumirea de Săptămâna Sfântă. Aceasta începe în Duminica Floriilor. Ca și în Polonia, credincioșii aduc „palmy” la biserică – în cazul catolicilor români, acestea sunt ramuri de salcie, numite „koczanki” de către polonezii bucovineni.

Kulminacją Wielkiego Tygodnia jest Triduum Paschalne. Wielki Czwartek rozpoczyna się mszą Wieczery Pańskiej, sprawowaną na pamiątkę Ostatniej Wieczery. Chrystus ustanowił wówczas sakrament Eucharystii i Kapłaństwa. Podczas mszy kapłani obmywają nogi 12 mężczyznom, co symbolizuje pokorę Jezusa Chrystusa i jego poniżenie. Najświętszy Sakrament zostaje przeniesiony do kaplicy adoracji, nazywanej ciemnicą.

W Pojanie Mikuli, w tygodniu poprzedzającym Niedzielę Palmową dziewczynki w wieku od trzech do dziesięciu lat chodzą od domu do domu z koszyczkami i „koczankami” i śpiewają „Moczek” – dawną pieśń o Męce Pańskiej, a gospodynie w podziękowaniu obdarowują je jajkami i pieniędzmi. Ten zwyczaj zachował się jedynie w Pojanie Mikuli.

W Wielki Piątek w kościołach ustawia się Groby Pańskie. W Nowym Sokońcu straż przy grobie pełnią tak zwani bjasze. Są to chłopcy ubrani w specjalne mundury, zmieniający się co kwadrans. Zwyczaj jest wciąż żywy tylko w Nowym Sokońcu.

Săptămâna Sfântă culminează cu Triduumul Pascal. Joia Sfântă începe cu Sfânta Liturghie a Cinei Domnului, celebrată în amintirea Cinei celei de Taină. Cristos a instituit atunci sacramentul Euharistiei și al Preoției. În timpul Liturghiei, preoții spală picioarele a 12 bărbați, ceea ce simbolizează umilința și supunerea lui Isus Cristos. Sfântul Sacrament este mutat din tabernacolul central în unul secundar, amenajat special pentru această celebrare.

În Poiana Micului, în săptămâna de dinaintea Duminicii Floriilor, fetițele cu vârsta cuprinsă între trei și zece ani merg din casă în casă cu o coșărcuță în mână și cu „koczanki” (mâțișori – ramuri de salcie), cântând un cântec despre patima lui Isus pe Calea Crucii. Gospodinele, în semn de mulțumire, le oferă fetelor ouă și bani. Acest obicei s-a mai păstrat doar în Poiana Miculi.

În Vinerea Mare, în biserici, sunt amenajate morminte ale lui Isus. La Solonețu Nou de pază stau așa numiții străjerii (baiașii). Băieții sunt îmbrăcați în costume de străjeri și fac cu schimbul la interval de 15 minute. Acest obicei s-a mai păstrat doar la Solonețu Nou.

W Wielki Piątek gospodynie ozdabiają jajka oraz przygotowują pokarmy do wielkanocnego koszyka, który święcić będą w Wielką Sobotę. Odbywają się tego dnia także ostatnie Drogi Krzyżowe i złożenie Jezusa do grobu. Katolicy z Pojany Mikuli gromadzą się wówczas na tradycyjnej Drodze Krzyżowej prowadzącej przez wieś.

În Vinerea Mare, gospodinele încondeiază ouă și pregătesc alimente pentru a umple coșul ce sâmbătă va fi dus la sfințit. Se celebrează pentru ultima dată Calea Sfintei Cruci și depunerea lui Isus în mormânt. Comunitatea poloneză din Poiana Micului s-a adunat atunci, tradițional deja, pentru a-l însoți pe Isus pe Calea Crucii în aer liber prin sat.

Wielka Sobota jest jedynym dniem bez sakramentu Eucharystii. W tym dniu do kościoła zanoszą się do poświęcenia koszyk ze święconką. Kosze są wielkie, jak dawniej w Polsce, i zdobią je specjalnie na tę okazję haftowane serwety. Wielką Sobotę kończy wieczorna Rezurekcja, niegdyś odprawiana o północy. Po trzydniowej ciszy znów biją dzwony i wierni odśpiewują „Alleluja!”. Tradycyjnie do wielkanocnego stołu zasiada się po powrocie z Rezurekcji.

Sâmbăta Sfântă este singura zi aliturgică. În această zi, se duc la biserică coșuri cu alimente pentru a fi binecuvântate. Coșurile sunt mari, așa cum se obișnuia pe vremuri și în Polonia, și sunt decorate cu șervete brodate, făcute special pentru această ocazie. Sâmbăta Sfântă se încheie cu Vigilia Pascală, ținută odinioară la miezul nopții. După trei zile de tăcere, clopotele bat din nou și credincioșii cântă „Aleluia!”. Tradițional, după Vigilia Pascală ne așezăm la masa de Paște.

W poniedziałek wielkanocny zachował się wprawdzie zwyczaj oblewania się wodą, ale w Nowym Sokołcu, Pojanie Mikuli i Pleszy istnieje jeszcze jeden praktykowany tego dnia, a mianowicie chodzenie „po śmierguście”. Kawalerowie przychodzą ze „śmiergustem” – plecionym z wierzby i ozdobionym czerwoną kokardką – do panien na wydaniu, smagają je nim symbolicznie, a w zamian otrzymują pisanki i przypinki z gałązek mirtu i kwiatów. Młodszy chłopcy od dziewcząt otrzymują natomiast pisanki w specjalnie przygotowanych koszykach z krepiny.

În luna Paștelui, s-a păstrat obiceiul udatului, dar în Solonețu Nou, Poiana Micului și Pleșa încă mai există și obiceiul de a merge cu „șmiergust”. Băieții umblă cu „șmiergustul” – un bici împletit din ramuri din salcie și legat cu o fundă roșie – acolo unde locuiesc fete de măritat, le lovesc simbolic, iar în schimb primesc ouă încondeiate și crenguțe din mirt cu flori, care li se pun în piept. Băieții mai mici, pe de altă parte, primesc ouă încondeiate de la fete care sunt așezate în coșulețe din hârtie creponată special pregătite.

Elżbieta Wieruszewska-Calistru
Ștefania Carmen Dorosceac

Foto: Ștefania Carmen Dorosceac, Facebook Parohia Poiana Micului

Încondeierea ouălor de Paște, este o tradiție străveche, de origine precreștină, practică în Europa centrală și estică. Din cele mai vechi timpuri, ouăle sugerează renașterea naturii, a omului, precum și Învierea lui Isus Cristos. În tradiția populară românească, ouăle de Paște sunt considerate un simbol al regenerării și al purificării, ce protejază animalele din gospodărie. Încondeierea ouălor este practică exclusiv de femei, cu o săptămână înainte de Paște, de obicei în „joia verde” și „vinerea seacă” în credința că acestea nu se strică.

În Polonia, simbolistica oului este una asemănătoare cu cea din România. Oul simbolizează viața nouă, renașterea, dar și lupta împotriva răului. În antichitate, el era chiar pus în morminte pentru a curăța decedatul de toate păcatele. Pe de altă parte, în antichitate, simboliza cultul religios; se credea că este un semn al începutului tuturor lucrurilor. Pe pământul polonez, un ou era așezat pe pragul unui grajd atunci când vitele erau scoase pentru prima dată pe câmp. Mai târziu, acesta era dăruit unei persoane sărace, cu rugămintea de a se ruga pentru vite și de a cere Creatorului o bună creștere și lapte din belșug. În plus, atunci când se construia o casă nouă, se puneau câte un ou în fiecare colț pentru a aduce noroc familiei. Această tradiție începe din timpuri foarte vechi. Deja în Egiptul antic, ouăle erau decorate cu imagini de scarabei, iar în China cu imagini de păsări și flori. Există multe legende în jurul ouălor de Paște pictate, iar una dintre ele spune că oul frumos

Malowanie jaj na Wielkanoc to dawna tradycja o przedchrześcijańskim rodowodzie praktykowana w Europie Środkowej i Wschodniej. Od najdawniejszych czasów jajka symbolizują odradzanie się przyrody, człowieka oraz Zmartwychwstanie Jezusa Chrystusa. W rumuńskiej tradycji ludowej wielkanocne pisanki uważane są za symbol odnowy i oczyszczenia, chronią zwierzęta w gospodarstwach domowych. Ozdabiały je wyłącznie kobiety w Wielkim Tygodniu przed Wielkanocą, zwykle w Wielki Czwartek i Wielki Piątek w przekonaniu, że się nie zepsują.

W Polsce jajka mają podobną symbolikę jak w Rumunii. Jajko oznacza nowe życie, odrodzenie oraz walkę ze złem. W czasach starożytnych było nawet umieszczane w grobach, aby oczyścić zmarłego z wszelkich grzechów. W starożytności symbolizowało także kult religijny, wierzono, że jest początkiem wszystkiego. Na ziemiach polskich jajko stawiano na progu obory przy pierwszym wyprowadzeniu bydła w pole. Później dawano je ubogiemu z prośbą, by modlił się za bydło i prosił Stwórcę o dobry przyrost i obfitość mleka. Ponadto, gdy budowano nowy dom, w każdym rogu umieszczano jajko, które miało przynieść szczęście rodzinie. Tradycja ta sięga czasów starożytnych. Już w starożytnym Egipcie zdobiono jajka wizerunkami skarabeuszów, a w Chinach ptakami i kwiatami. Z malowanymi wielkanocnymi jajkami wiąże się wiele legend. Jedna z nich mówi, że pięknie ozdobione

decorat ar fi fost oferit de Fecioara Maria lui Pilat pentru a-l salva pe Isus de la moarte. În Polonia, „pisanki” erau inițial decorate de fete, care mai târziu le dăruiau tinerilor de care se simțeau îndrăgostite. Era, de asemenea, un fel de „răscumpărare” pentru a nu fi stropite cu apă în Lunea Paștelui.

jajko Matka Boska podarowała Pilatowi, aby ten uratował Jezusa od śmierci. W Polsce pisanki były pierwotnie zdobione przez dziewczęta, które później obdarowywały nimi młodzieńców, w których były zakochane. Był to również swoisty „okup” za to, by nie zostać oblaną wodą w poniedziałek wielkanocny.

Comunitatea poloneză din România respectă cu strictețe această frumoasă tradiție a încondeierii ouălor, de aceea, în urmă cu patru ani Uniunea Polonezilor din România a organizat pentru prima dată acțiunea Festivalul Încondeierii Ouălor. În fiecare an, în Duminica Floriilor, la Dom Polski din Poiana Micului femeile și copiii din comunitățile poloneze din Bucovina se întâlnesc pentru a încondeia ouă. Aceasta este o bună ocazie pentru a observa modul

Polonia w Rumunii ściśle przestrzega pięknej tradycji malowania jajek. Cztery lata temu Związek Polaków w Rumunii zorganizował po raz pierwszy Festiwal Malowania Jajek. Co roku w Niedzielę Palmową kobiety i dzieci z bukowińskiej Polonii spotykają się w Domu Polskim w Pojanie Mikuli, aby zdobić jajka. Jest to doskonała okazja do tego, by podpatrzeć, jak pracują poszczególne gospodynie, ale także jakiej techniki używa każda społeczność.

de lucru al fiecărei gospodine, dar și tehnica folosită de fiecare comunitate. Dacă la Pleșa, Poiana Micului și Solonețu Nou ouăle sunt încondeiate cu ceară, în alte comunități gospodinele decorează ouăle cu diferite frunze (de pătrunjel, trifoi, de măr sau diferite flori) pe care le așează cu grijă pe ouăle fierte, după care fiecare ou este pus într-un ciorap de mătase și strâns bine pentru ca frunza să rămână fixă pe ou în timpul colorării. La final iese un ou frumos colorat având diferite forme de frunze. La această ediție, doamnele din comunitatea poloneză din Siret au pus în practică tehnica vopsirii ouălor cu hârtie creponată. S-a dovedit că aceasta este o tehnică simplă, dar cu rezultate uimitoare. Precum vorba veche: câte bordeie atâtea obicei, așa este și acest obicei al încondeierii ouălor. Fiecare comunitate, chiar fiecare gospodină procedează altfel.

Evenimentul a fost o ocazie bună pentru a petrece timp împreună, pentru a schimba informații și a observa tehnica folosită de fiecare localitate în parte. Unul din scopurile evenimentului a fost acela de a transmite tinerei generații acest frumos meșteșug pentru ca acesta să fie păstrat încă mulți ani de acum încolo.

La eveniment au participat membrii comunităților poloneze din toată Bucovina – gospodinele din Păltinoasa, Pleșa, Poiana Micului, Solonețu Nou, Siret, Suceava și Moara împreună cu copiii și tinerii. Meșteșugarilor s-au alăturat președintele Uniunii Polonezilor din România, deputatul Ghervazen Longher împreună cu soția, Victoria Longher, dar și pr. Alin Cătălin Butnaru, paroh la Poiana Micului și pr. dr. Stanislav Ioan Cucharec, capelanul polonezilor din dieceza de Iași și paroh în Solonețu Nou.

Iuliana Agneșca Dascălu

Foto: Ștefania Carmen Dorosceac

Podczas gdy w Pleszy, Pojanie Mikuli i Nowym Sokołcu jajka zdobione są za pomocą wosku, w innych miejscowościach gospodynie dekorują je różnymi listkami (pietruszki, koniczyzny, jabłoni czy rozmaitych kwiatów), które starannie przykładają do ugotowanych jajek, po czym wkładają je do pończochy i mocno wiążą, aby dobrze przylegały do jajek podczas barwienia. Efektem końcowym są pięknie zabarwione jajka ozdobione formami z liści. Panie z polskiej społeczności z Seretu pokazały natomiast w tym roku, jak barwić jajka za pomocą kolorowej bibuły. Okazało się, że to proste rozwiązanie daje bardzo ciekawe efekty. Jak mówi stare powiedzenie: ile domów, tyle zwyczajów, tak samo jest z ozdabianiem jaj. Każda społeczność, a nawet każda gospodyni robi to inaczej.

Wydarzenie to było doskonałą okazją do wspólnego spędzenia czasu, wymiany doświadczeń i przyjrzenia się technikom stosowanym przez poszczególne miejscowości. Jednym z celów festiwalu było przekazanie tego pięknego zajęcia młodszemu pokoleniu, aby zachować je na długie lata.

W festiwalu udział wzięły panie ze środowisk polskich z całej Bukowiny – gospodynie z Păltinoasy, Pleszy, Pojany Mikuli, Nowego Sokołca, Seretu, Suczawy i Moary wraz z towarzyszącymi im dziećmi i młodzieżą. Dołączyli do nich prezes Związku Polaków w Rumunii, poseł Gerwazy Longher z żoną Victorią Longher oraz ks. Alin Cătălin Butnaru – proboszcz w Pojanie Mikuli i ks. dr Stanisław Jan Kucharek – kapelan Polaków z diecezji Jassy i proboszcz Nowym Sokołcu.

Tłum. Elżbieta Wieruszewska-Calistru

Warsztaty wyplatania „śmiergustu”

Jednym z zachowanych przez Polaków mieszkających na Bukowinie zwyczajem związanym ze świętami wielkanocnymi jest wyplatanie „śmiergustu”. Wyplata się go z wierzbiny, w zależności od umiejętności z sześciu, ośmiu albo dwunastu gałązek, i ozdabia czerwoną kokardką. Służy on potem do chodzenia „po śmierguście”. Ta dawna tradycja, przekazywana z pokolenia na pokolenie, zachowała się do dziś w Nowym Sokońcu, Pojanie Mikuli i Pleśzy.

W zeszłym roku po raz pierwszy Związek Polaków w Rumunii zorganizował warsztaty wyplatania „śmiergustu” po to, aby starsi mogli przekazać tę umiejętność młodemu pokoleniu. Tegoroczne warsztaty odbyły się w Domu Polskim w Nowym Sokońcu 1 kwietnia. Chłopcy uczyli się wyplatować „śmiergusty”, a dziewczęta przygotowywać specjalne koszyki z krepiny.

Na początku warsztatów głos zabrała Ana Zielonka, prezes lokalnej organizacji w Nowym Sokońcu i kierowniczka zespołu „Sołonzanka”, witając wszystkich gości: prezesa Związku Polaków w Rumunii, posła Gerwazego Longhera wraz z małżonką Victorią Longher, wiceprezesów, proboszcza parafii w Nowym Sokońcu i kapelana Polaków z diecezji Jassy ks. dr. Stanisława Jana Kucharka, delegację Polaków z organizacji lokalnej w Bukareszcie, Annę Staszkovian, która uczyła dziewczęta, jak przygotowywać koszyczki, Iosifą Cohutą z Nowego Sokońca, Simioną Drozdka i Janą Drozdka z Pojany Mikuli, którzy poprowadzili warsztaty dla chłopców, członków zespołu „Mała Pojana” z kierowniczką Agnieszką Poleacec oraz dzieci i młodzież z zespołu „Sołonzanka” z Nowego Sokońca.

Prezes Gerwazy Longher podziękował następnie wszystkim obecnym na warsztatach i podkreślił znaczenie tych pięknych tradycji przejętych od naszych przodków. Dzięki nim starsi przekazują dalej ten specyficzny dla polskich górali z rumuńskiej Bukowiny zwyczaj wyplatania „śmiergustu”.

Na zakończenie uczestnicy warsztatów pokazali zwyczaj chodzenia „po śmierguście”. W wielkanocny poniedziałek dziewczęta z niecierpliwością czekają na chłopców, którzy chodzą od domu do domu, odwiedzając te, w których mieszkają panny na wydaniu, aby zebrać jak najwięcej pisanek. Po wejściu do domu symbolicznie i delikatnie uderzają dziewczyny „śmiergustem” mówiąc przy tym:

Ateliere de împletire a „śmiergustului”

Unul dintre obiceiurile păstrate de polonezii din Bucovina, care este legat de sărbătorile pascale este cel al împletirii „śmiergustului”. „Śmiergustul” este un bici împletit din ramuri de salcie care se împletește din 6, 8, 12 nuiiele, în funcție de priceperea fiecăruia, și este legat cu o fundă roșie. Este folosit pentru a umbla apoi „po śmierguście”. Această tradiție veche care a fost transmisă de-a lungul timpului din generație în generație, este păstrată și în prezent în localitățile Solonețu Nou, Poiana Micului și Pleșa.

Anul trecut, pentru prima dată, Uniunea Polonezilor din România a organizat ateliere de împletire a „śmiergustului”, pentru ca seniorii să poată să transmită acest meșteșug tinerei generații. În acest an, evenimentul a avut loc la Casa Polonă din Solonețu Nou, pe 1 aprilie. Băieții au învățat să împletească „śmiergustul”, iar fetele să facă niște coșulețe speciale din hârtie creponată.

La începutul evenimentului a luat cuvântul doamna Ana Zielonka, președinta organizației locale din Solonețu Nou și coordonatoarea ansamblului „Sołonzanka” care a urat bun venit tuturor oaspeților printre care s-au aflat: președintele Uniunii Polonezilor din România, deputatul Ghervazen Longher împreună cu soția, Victoria Longher, vicepreședintii, parohul comunității din Solonețu Nou și capelanul polonezilor din dieceza de Iași, pr. dr. Stanislav Cucharec, o delegație a comunității poloneze din București, doamna Ana Staszkovian, cea care le-a arătat fetelor cum se pregătesc coșulețele, domnul Iosif Cohut din Solonețu Nou, domnii Simion Drozdek și Ioan Drozdek, din Poiana Micului, care au condus aceste ateliere meșteșugărești pentru băieți, membrii ansamblului „Mała Pojana” împreună cu coordonatorul lor, doamna Agneșca Poleacec, precum și copiii și tinerii ansamblului „Sołonzanka” din Solonețu Nou.

Președintele Uniunii Polonezilor din România, deputatul Ghervazen Longher a mulțumit tuturor celor prezenți la acest eveniment și a subliniat importanța acestor frumoase tradiții moștenite de la înaintașii noștri. Datorită acestor obiceiuri, seniorii vor transmite mai departe acest obicei al împletirii „śmiergustului”, specific muntenilor polonezi din Bucovina românească.

La finalul atelierelor, participanții au reinterpretat pe scenă obiceiul umblatului „po śmierguście”. În luna Paștelui, fetele îi așteaptă pe băieți cu nerăbda-

„śmiergust pisanka, śmiergust pisanka, dej mi fajne pisanke”. Co oznacza, że w zamian za „śmiergustowanie” proszą dziewczyny o ładną pisanke. Zwyczaj ten wyczekiwany jest przez cały rok zarówno przez kawalerów, jak i panny. W okresie Wielkiego Postu dziewczęta przygotowują koszyki z krepiny i haftują do nich chusteczki, a chłopcy spotykają się, aby razem wyplatać „śmiergusty”.

Młodszy chłopcy, którzy chodzą „po śmierguście” otrzymują od dziewcząt wykonane z krepiny koszyczek z haftowaną serwetką i malowanym jajkiem. Starszym chłopcom natomiast dziewczęta przypinają do piersi gałązki mirtu z kwiatkami, a do zdobnego kosza, który przynoszą oni ze sobą, wkładają malowane jajka. Według tradycji narzeczony otrzymuje od swojej przyszłej żony oprócz gałązki mirtowej z kwiatkami, także koszyczek z krepiny z haftowaną chusteczką i najpiękniejsze jajko.

Podczas warsztatów wyplatania „śmiergustu” dziewczęta z Pojany Mikuli zaśpiewały „Moiczek” – starą pieśń o Męce Pańskiej, która zachowała się tylko w Pojanie Mikuli.

Bardzo cieszy fakt, że te tradycje przetrwały do dziś i że dzieci i młodzież kultywują je nadal z takim entuzjazmem.

Aceştia umblă din casă în casă, acolo unde locuiesc fete de măritat pentru a aduna cât mai multe ouă roşii. Când intră în casă, simbolic le lovesc uşor pe fete spunând „śmiergust pisanka, śmiergust pisanka, dej mi fajne pisanke”, ceea ce înseamnă că ei le cer fetelor în schimb un ou roşu frumos. Acest obicei este aşteptat cu nerăbdare pe tot parcursul anului atât de băieţi, cât şi de domnişoare. În timpul Postului Mare fetele pregătesc coşuleţe din hârtie creponată şi brodează batistuţe, iar băieţii se adună împreună pentru a împleti „śmiergust”.

Băieţii cei mici care vin cu „śmiergust” primesc de la fete aceste coşuleţe în care se aşează batistuţele brodate şi ouă încondeiate. În schimb, băieţilor mai mari fetele le prind în piept crenguţe de mirt cu flori, iar în coşuleţul decorat adus de ei le pun ouă vopsite. Această tradiţie mai spune că logodnicul primeşte de la viitoarea sa soţie, pe lângă crenguţa de mirt cu flori şi acel coşuleţ din hârtie creponată cu acea batistuţă brodată şi cel mai frumos ou.

Tot în cadrul atelierelor de împletire a „śmiergustului” fetele din Poiana Micului au interpretat un cântec referitor la Patima lui Isus pe drumul crucii care se intitulează „Po moju” şi care este cântat doar în Poiana Micului.

Ne bucură foarte mult faptul că aceste tradiţii au rezistat până în prezent şi sunt cultivate cu mare entuziasm de copiii şi tinerii noştri.

Tekst i zdjęcia | Text şi foto: Ştefania Carmen Dorosceac

Spotkanie wielkanocne

Wielkanoc jest najstarszym i najważniejszym świętem dla wszystkich chrześcijan. Upamiętnia męczeńską śmierć Chrystusa i Jego zmartwychwstanie. Jest świętem ruchomym, w tym roku katolicy obchodzili święto Zmartwychwstania Pańskiego 9 kwietnia, a prawosławni – 16 kwietnia.

W Polsce Wielkanoc bogata jest w piękne tradycje i zwyczaje. To święto bardzo rodzinne, spędzane w domach przy zastawionych tradycyjnymi potrawami stołach, ale zwyczajowo odbywają się także tak zwane „jajeczka”, czyli spotkania wielkanocne

Întâlnirea de Paște

Paștele este cea mai veche și mai importantă sărbătoare pentru toți creștinii. Ne aduce aminte de patimile și moartea lui Cristos și de Învierea Sa. Este o sărbătoare cu dată variabilă, în acest an catolicii sărbătorind Învierea Domnului pe 9 aprilie, iar ortodocșii pe 16 aprilie.

De Paște, Polonia abundă de frumoase tradiții și obiceiuri. Aceasta este o sărbătoare de familie, petrecută acasă, în jurul meselor încărcate cu mâncăruri tradiționale, dar se obișnuiește, de asemenea, să se organizeze așa-numitele „jajeczka” – întâlniri de

w gronie przyjaciół czy współpracowników, organizowane na przykład w miejscach pracy.

Polacy mieszkający w Rumunii przeżywają Wielkanoc podobnie jak ich rodzice i dziadkowie. Szczególnie ci w polskich środowiskach na Bukowinie, gdzie zachowały się wyjątkowe obyczaje. Wieloletnią już tradycją jest wielkanocne spotkanie z udziałem przedstawicieli wszystkich polonijnych organizacji z Bukowiny, aby podzielić się wielkanocnym jajkiem. Kulminacyjnym momentem świąt w polskich domach jest bowiem wielkanocne śniadanie, a najważniejszym na stole jest symbolizujące odradzające się życie jajko, którym dzielimy się i składamy sobie nawzajem życzenia.

Paște cu prietenii sau colegii, organizate, de exemplu, la locurile de muncă.

Polonezii din România trăiesc sărbătoarea Paștelui asemănător ca părinții și bunicii lor, mai ales cei din comunitățile poloneze din Bucovina unde s-au păstrat obiceiuri excepționale. Un obicei vechi este întâlnirea de Paște la care participă reprezentanții tuturor organizațiilor de polonezi din Bucovina, pentru a se împărți cu oul de Paște. În casele polone, momentul culminant al sărbătorii este micul dejun din ziua de Paște, iar alimentul cel mai important de pe masă este oul care simbolizează renașterea vieții, ou pe care îl împărțim și ne facem reciproc urări.

Tegoroczne spotkanie wielkanocne odbyło się 17 kwietnia w Domu Polskim w Nowym Sółcu. Rozpoczęło się Mszą św. w miejscowym kościele pw. Zesłania Ducha Świętego, odprawioną pod przewodnictwem JE Iosifa Păuleț – biskupa diecezji Jassy przez mons. Ionuța Paula Strejaka – chargé d'affaires ad interim w Sudanie Południowym, ks. Aloisa Farțadi – dziekana Bukowiny, ks. por. Alberta Adamczyka – kapelana Polskiego Kontyngentu Wojskowego stacjonującego w Krajowej, ks. dr. Stanisława Jana Kucharka – kapelana Polaków z diecezji Jassy i proboszcza w Nowym Sółcu oraz księży z całego dekanatu bukowińskiego. Kazanie

Anul acesta întâlnirea de Paște a avut loc pe 17 aprilie la Dom Polski din Solonețu Nou. Evenimentul a început cu Sfânta Liturghie la biserica „Coborârea Duhului Sfânt” din localitate, celebrată de ES Iosif Păuleț – episcopul diecezei de Iași, mons. Ionuț Paul Strejac – chargé d'affaires ad interim în Suda-nul de Sud, pr. Alois Farțadi – decan de Bucovina, pr. lt. Albert Adamczyk – capelanul Contingentului Militar Polonez care staționează la Craiova, pr. dr. Stanislav-Ioan Cucharec, capelanul polonezilor din dieceza de Iași și paroh în Solonețu Nou, împreună cu preoții din decanatul de Bucovina. Predica în limba polonă a fost rostită de capelanul Contingen-

po polsku wygłosił kapelan PKW ks. por. Albert Adamczyk, w którym między innymi nawiązał do trwającego Tygodnia Miłosierdzia, rozpoczętego przypadającą 16 kwietnia Niedzielą Miłosierdzia Bożego, związani z objawieniami polskiej świętej Faustyny Kowalskiej. Podczas ofiarowania przedstawiciele wszystkich organizacji lokalnych z Bukowiny złożyli dary w postaci pięknych wielkanocnych koszyków z pisankami.

Po liturgii uroczystości przeniosły się do Domu Polskiego. Jajka, którymi zebrani się podzielili i wszystkie pokarmy, jakie mieli spożyć poświęcił JE biskup Iosif Păuleț wraz z ks. dr. Stanisławem Janem Kucharkiem, po czym zwrócił się do zebranych. Przemawiali także podsekretarz stanu w Ministerstwie Inwestycji i Projektów Europejskich Doina Iacoban, wicewojewoda suczawski Ioan Cristian Șologon, radca ds. relacji z mniejszościami narodowymi w Arcybiskupstwie Suczawy i Radowiec ks. Mihai Cobziuc, mons. Ionuț Paul Strejac i dziekan Bukowiny ks. Alois Farțadi oraz dowódca XII zmiany Polskiego Kontyngentu Wojskowego stacjonującego w Krajowej major Katarzyna Lachowicz, która z grupą żołnierzy przyjechała na Bukowinę po raz pierwszy. Świętowali z nami w tym roku także wizytator ds. mniejszości w Wojewódzkim Kuratorium Szkolnym Cristina Maria Albu, dyrektor Szkoły Podstawowej w Pârtești de Sus Maria-Natalia Ucrainet-Crețu i dyrektor kopalni soli w Kaczyce Radu Dârțu, a także prezesi i członkowie lokalnych organizacji. Gospodarzami spotkania byli prezes Związku Polaków w Rumunii, poseł Gerwazy Longher wraz z małżonką Victorią Longher oraz wiceprezesi Związku Polaków w Rumunii.

Na scenie wystąpili członkowie zespołów ludowych działających przy Związku Polaków w Rumunii „Sołonzanka” i „Mała Pojana”, prezentując zachowany w Nowym Sołońcu zwyczaj chodzenia „po śmierguście” i żywy nadal w Pojanie Mikuli zwyczaj chodzenia „po moju”. Zagrała i zaśpiewała także Maria Czajkowska – ukraińska piosenkarka, która przed wojną na Ukrainie schroniła się wraz z rodziną u Polaków na Bukowinie.

Spotkanie zakończyło biesiadowanie przy świątecznym stole w bardzo ciepłej, rodzinnej atmosferze.

Elżbieta Wieruszewska-Calistru

Foto: Ierzyńska Michalina Budaș

tului Militar Polonez pr. lt. Albert Adamczyk, în care, printre altele, s-a referit la Săptămâna Îndurării, care a început pe 16 aprilie cu Duminică Divinei Îndurări, legată de aparițiile sfintei poloneze Faustyna Kowalska. În timpul ofertoriului reprezentanții tuturor organizațiilor locale din Bucovina au oferit daruri sub forma de coșuri frumoase cu ouă de Paște.

După Sfânta Liturghie celebrările s-au mutat la Dom Polski. Ouăle, pe care cei prezenți le-au împărțit și toate alimentele ce urmau a fi consumate au fost sfințite de ES episcopul Iosif Păuleț împreună cu pr. dr. Stanislav Ioan Cucharec, după care ES Iosif Păuleț s-a adresat celor prezenți. Au luat cuvântul subsecretarul de Stat la Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene Doina Iacoban, subprefectul județului Suceava Ioan Cristian Șologon, consilierul eparhial, Biroul de Relații cu Minoritățile din cadrul Cancelariei Eparhiale a Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților pr. Mihai Cobziuc, mons. Ionuț Paul Strejac și decanul de Bucovina pr. Alois Farțadi, precum și comandantul schimbului XII al Contingentului Militar Polonez ce staționează la Craiova maiorul Katarzyna Lachowicz care împreună cu un grup de militari au venit pentru prima dată în Bucovina. În acest an au sărbătorit cu noi și inspectorul pentru minorități din cadrul Inspectoratului Școlar Județean Suceava – Cristina Maria Albu, directoarea Școlii Gimnaziale din Pârtești de Sus Maria-Natalia Ucrainet-Crețu și directorul salinei Cacica Radu Dârțu, dar și președinții și membri organizațiilor locale. Gazdele întâlnirii au fost președintele Uniunii Polonezilor din România, deputatul Ghervazen Longher împreună cu soția Victoria Longher, precum și vicepreședinții Uniunii Polonezilor din România.

Pe scenă au urcat membrii ansamblurilor populare care activează în cadrul Uniunii Polonezilor din România „Sołonzanka” și „Mała Pojana” prezentând obiceiul păstrat în Solonețu Nou – mersul „po śmierguście” și obiceiul păstrat în Poiana Micului mersul „po moju”. Maria Czaykovskaya cântăreață ucraineană, care a găsit adăpost împreună cu familia ei printre polonezii din Bucovina, a susținut un recital.

Întâlnirea s-a încheiat cu un ospăț în jurul mesei de sărbătoare, într-o atmosferă foarte caldă, de familie.

Trad. Iuliana Agneșca Dascălu

Niedawno Rząd Rumunii, na wniosek Ministerstwa Spraw Zagranicznych, przyjął projekt ustawy ustanawiającej 3 marca Dniem Solidarności Rumuńsko-Polskiej oraz odpowiednie działania mające na celu uczczenie tego dnia na szczeblu lokalnym i krajowym, a następnie 29 marca ustawę przyjęła Izba Deputowanych. Przypomnijmy jedynie, że 28 marca odbyły się w Bukareszcie konsultacje międzyrządowe pod przewodnictwem premierów Polski i Rumunii Mateusza Morawieckiego i Nicolae Ciucă. Zgodnie z ustaleniami ze stroną polską, także w Polsce władze podjęły podobne starania i Sejm RP przyjął jednogłośnie 14 kwietnia uchwałę o ustanowieniu 3 marca Dniem Solidarności Polsko-Rumuńskiej.

„Wybór 3 marca ma szczególnie wymiar symboliczny, przypominając nam, że w obliczu wyzwań geopolitycznych i związanych z bezpieczeństwem jedynym rozwiązaniem jest spójne i solidarne działanie z krajami partnerskimi na rzecz bezpieczeństwa i dobrobytu obu narodów” – czytamy w rumuńskim projekcie.

Serię traktatów podpisanych przez Polskę i Rumunię w dwudziestolecu międzywojennym rozpoczęła Konwencja o przymierzu odpornym między Rzeczpospolitą Polską a Królestwem Rumunii zawarta właśnie 3 marca 1921 r. w Bukareszcie, przewidująca wzajemną pomoc w razie sowieckiej agresji.

Rumuńską ustawę prezydent Rumunii Klaus Iohannis podpisał 11 kwietnia. Zgodnie z nią w dniu 3 marca każdego roku Kancelaria Prezydenta, Rząd i Ministerstwo Spraw Zagranicznych podniosą flagę Rzeczypospolitej Polskiej obok flagi Rumunii, a Parlament zadba o to, aby podkreślić znaczenie tej daty uroczystym momentem na początku posiedzenia w dniu 3 marca każdego roku.

To bardzo cenna inicjatywa. Podkreśla wielowiekowe związki Polski i Rumunii, tradycyjną przyjaźń oraz współczesne dobrze rozwijające się relacje krajów mających podobne cele i aspiracje, zwłaszcza w zakresie polityki zagranicznej i bezpieczeństwa, oraz ustanawia ramy dla organizacji wielu ważnych dla dalszego zacieśniania wzajemnych relacji wydarzeń o charakterze politycznym, dyplomatycznym, gospodarczym, kulturalnym czy edukacyjnym.

Recent, Guvernul României a adoptat, la propunerea Ministerului Afacerilor Externe, proiectul de lege pentru declararea zilei de 3 martie ca Ziua Solidarității Româno-Polone și măsurile adecvate pentru marcarea corespunzătoare a acestei zile la nivel local și național, iar apoi, pe 29 martie, legea a fost adoptată de Camera Deputaților. Reamintim doar că pe 28 martie au avut loc la București consultări interguvernamentale sub conducerea primilor miniștri polonez și român, Mateusz Morawiecki și Nicolae Ciucă. Potrivit celor convenite cu partea poloneză, și în Polonia autoritățile au întreprins demersuri similare și Seimul Republicii Polone a adoptat în unanimitate, pe 14 aprilie, o hotărâre prin care se instituie ziua de 3 martie drept Ziua Solidarității Polono-Române.

„Alegerea datei de 3 martie poartă o simbolistică aparte, reamintind că, în fața provocărilor geopolitice și de securitate, răspunsul rezidă în acțiuni coezive și solidarne cu partenerii, pentru siguranța și bunăstarea celor două popoare” – scrie în proiectul românesc.

Seria de tratate semnate de Polonia și România în perioada interbelică a fost inițiată de Convenția de alianță defensivă între Regatul României și Republica Polonă semnată la București, tocmai pe 3 martie 1921, privind ajutorul reciproc în caz de agresiune sovietică.

Legea a fost semnată de președintele României, Klaus Iohannis, pe 11 aprilie. Conform acestei legi, pe data de 3 martie a fiecărui an Administrația Prezidențială, Guvernul și Ministerul Afacerilor Externe vor lua măsurile necesare pentru arborarea drapelului Republicii Polone, alături de cel al României. Parlamentul va lua măsurile necesare pentru a marca semnificația acestei zile printr-un moment solemn la începutul ședinței parlamentare din ziua de 3 martie a fiecărui an.

Aceasta este o inițiativă foarte valoroasă. Subliniază legăturile seculare dintre Polonia și România, această prietenie tradițională, relațiile contemporane puternice dintre două țări cu obiective și aspirații similare, în special în domeniul politicii externe și de Securitate și instituie cadru pentru organizarea anuală a unor evenimente importante în vederea intensificării în viitor a legăturilor reciproce din sfera politică, diplomatică, economică, culturală sau educațională.

Stało się tradycją, że Dom Polski z Bukaresztu zaprasza członków swojej organizacji na wyjazdy do ciekawych miast Rumunii, przyczyniając się do ich lepszego poznania z punktu widzenia ich związków z Polską oraz Polakami mieszkającymi od wieków na tej ziemi.

Z powodu pandemii ograniczyły się nasze kontakty. Spotkania online są dobre, ale niewystarczające. Dzisiaj na szczęście nie mamy już zakazu swobodnego poruszania się, restrykcji przemieszczania się, nie mamy miast objętych kwarantanną, więc taki wyjazd utwierdził nas w tym, że wróciliśmy do normalności.

W dniach 23-25 marca br. 23 członków organizacji polonijnych z Bukaresztu i Konstancy odwiedziło Krajową. Miasto nie tylko piękne, ale i bogate w wydarzenia kulturalne. Na miejsce spotkania dojazd był indywidualny. Jedni wybrali się pociągiem, inni własnymi samochodami. Zarówno z okien pociągu, jak i samochodu można było obserwować budzącą się do życia przyrodę. Na tle zielonych pól drzewa obsypane są białymi kwiatami. Już sama droga nastraja optymizmem. Po przybyciu zakwaterowanie i pierwszy punkt programu – spotkanie w Bibliotece Wojewódzkiej w eleganckiej sali im. Dinu Giurescu na promocji książki Gabriela Klimowicza „Fake News” i wierszy Jana Twardowskiego w tłumaczeniu Passionarii Stoicescu i Bogdana Polipciuka, wydanych w wydawnictwie Coresi/E-Publishers. Jest z nami przedstawicielka wydawnictwa Gina Miclosz, która zachęca do zakupu książek po promocyjnych cenach.

Po prezentacji książek przenosimy się do Biblioteki Uniwersyteckiej, gdzie czeka na nas dr Magdalena Filary wraz ze studentami z Centrum Języka i Kultury Polskiej. Rozmawiamy o powstaniu Centrum i perspektywach jego rozwoju.

Następny dzień obfituje w wiele wydarzeń. Rozpoczynamy zwiedzanie miasta z lokalnym przewodnikiem. Oprócz informacji historycznych poznajemy wiele legend. Krajowa to miasto o bardzo ciekawej i bogatej historii, znane już z czasów rzymskich jako Pelendava. Dzisiaj może pochwalić się pięknymi budynkami, w większości odrestaurowanymi, należącymi kiedyś do miejscowych bojarów. W jednym z takich budynków mieści się Muzeum Sztuki. Poznajemy obrazy najwybitniejszych rumuńskich malarzy jak: Theodor Aman, Nicolae Grigorescu, Ștefan Luchian czy Nicolae Tonitza. W muzeum znajduje się również gabinet Constantina Brâncuși,

A devenit deja o tradiție ca organizația locală „Dom Polski” din București să îi invite pe membrii organizației sale să participe la diferite deplasări în orașe interesante ale României contribuind la o mai bună cunoaștere a acestora din punctul de vedere al legăturilor lor cu Polonia și cu polonezii care trăiesc pe acest pământ de secole.

Din cauza pandemiei contactele noastre au fost limitate. Întâlnirile online sunt bune, dar nu suficiente. Astăzi nu mai avem interdicții de liberă circulație, restricții de deplasare, nu avem orașe în carantină, deci o astfel de călătorie ne confirmă că am revenit la normalitate.

În zilele de 23-25 martie a.c., 23 de membrii ai organizațiilor locale din București și Constanța au vizitat Craiova. Orașul este nu numai frumos, dar și bogat în evenimente culturale. Deplasarea până la locul întâlnirii a fost individuală. Unii au ales trenul, alții au plecat cu propria mașină. Atât prin geamurile trenului, cât și prin ale mașinii am putut observa natura trezindu-se la viață. Pe fundalul câmpurilor verzi, copacii sunt acoperiți cu flori albe. Drumul în sine ne umple de optimism. Cazarea și primul punct al programului – întâlnire la Biblioteca Județeană, în eleganta sală „Dinu Giurescu” pentru lansarea cărții lui Gabriel Klimowicz, „Fake News” și a volumului de versuri ale lui Jan Twardowski în traducerea Passionarei Stoicescu și a lui Bogdan Polipciuc, publicate la Editura Coresi/E-Publishers. Este cu noi reprezentanta editurii, doamna Gina Miclosz, care ne îndeamnă la achiziționarea cărților la prețuri promoționale.

După prezentarea cărților ne deplasăm la Biblioteca Universitară, unde ne așteaptă doamna dr. Magdalena Filary împreună cu studenții de la Centrul de Limbă și Cultură Polonă. Discutăm despre înființarea Centrului și perspectivele dezvoltării acestuia.

Ziua următoare abundă în multe evenimente. Începem vizitarea orașului cu un ghid local. În afara informațiilor istorice auzim multe legende. Craiova este un oraș foarte interesant, cu o istorie bogată, cunoscut deja din timpurile romane ca Pelendava. Astăzi se poate lăuda cu clădiri frumoase, în mare parte restaurate, aparținând cândva boierilor. Una dintre aceste clădiri găzduiește Muzeul de Artă, unde descoperim tablourile unor renumiți pictori români, precum Theodor Aman, Nicolae Grigorescu, Ștefan Luchian sau Nicolae Tonitza. În muzeu se află Cabinetul Constantin Brâncuși, unul dintre cei mai de seamă sculptori ai secolului al XX-lea. În Sala

jednego z najwybitniejszych rzeźbiarzy XX w. W Sali Zwierciadeł komputerowy pokaz obrazów Tadeusza Ajdukiewicza, nadwornego malarza króla Karola I. Dla nas Polaków miejsce to ma jeszcze inne znaczenie. Tutaj od 19 września do 9 października 1939 r. znalazł schronienie rząd polski na czele z Edwardem Rydzem-Śmigłym, a od 5 listopada do 25 grudnia przebywał prezydent Rzeczypospolitej Polskiej Ignacy Mościcki, o czym informują tablice w języku polskim i rumuńskim umieszczone na frontonie budynku. Całe centrum historyczne wyłączone jest z ruchu samochodowego. Wszędzie ład i porządek i bardzo czysto. Piękna miastu dodają kwitnące magnolie. Jest ich bardzo dużo, właściwie są wszędzie.

Na zakończenie dnia uczta duchowa. Uczestniczymy w koncercie symfonicznym w Filharmonii Oltenia. Dyrygentem i solistą jest Alexander Frey ze Stanów Zjednoczonych. W programie Mozart, Kalman i Gershwin.

Następnego dnia święto Zwiastowania Pańskiego. Bierzymy udział we Mszy św. w języku polskim, odprawionej przez kapelana wojskowego, księdza porucznika Alberta Adamczyka. Służbę ołtarzową sprawują żołnierze Polskiego Kontyngentu Wojskowego, stacjonującego w Krajowej. Każdy z uczestników otrzymuje Pismo Święte Nowego Testamentu w wersji kieszonkowej.

Ostatni punkt programu to spotkanie w sali hotelu Green House. Jest z nami konsul Jarosław Szkirpan, major Katarzyna Lachowicz, dowódca Polskiego Kontyngentu Wojskowego w Krajowej, Magdalena Filary z Centrum Języka i Kultury Polskiej oraz ksiądz kapelan i kilku żołnierzy.

Wizyta dobiega końca. Żegnamy się z Krajową bogatsi o nowe wrażenia. Specjalne podziękowania kierujemy do Bogdana Polipciuka za zorganizowanie tego wyjazdu i przygotowanie tak ciekawego programu. Dziękujemy również za wsparcie finansowe prezesowi Związku Polaków w Rumunii Gerwazemu Longherowi.

Oglinzilor avem proiecția tablourilor lui Tadeusz Ajdukiewicz, pictor de curte al regelui Carol I, dar numai în versiunea computerizată. Pentru noi, polonezii, locul acesta mai are și o altă semnificație. Aici, așa cum ne informează plăcițele în limba polonă și română instalate pe fațada clădirii, din 19 septembrie până pe 9 octombrie 1939 și-a găsit refugiul guvernul polonez în frunte cu Edward Rydz-Śmigły, iar din 5 noiembrie până pe 25 decembrie a poposit președintele Republicii Polone, Ignacy Mościcki. Tot centrul istoric al orașului este pietonal, scos din circulație. Totul este îngrijit, ordonat și foarte curat. Frumuseții orașului i se adaugă magnoliile înflorite. Sunt foarte multe, de fapt, peste tot.

La sfârșitul zilei, un ospăț spiritual. Participăm la un concert simfonic la Filarmonica „Oltenia”. Dirijor și solist este Alexander Frey din Statele Unite. În program Mozart, Kalman și Gershwin.

Ziua următoare este sărbătoarea Bunei Vestiri. Luăm parte la Sfânta Liturghie în limba polonă, celebrată de către părintele capelan militar, locotenentul Albert Adamczyk. Slujba de altar este săvârșită de militari ai Contingentului Militar Polonez staționat la Craiova. Toți participanții primesc în dar câte un exemplar al Scripturii Noului Testament, în versiune de buzunar.

Ultimul punct al programului este întâlnirea din sala hotelului unde am fost cazați. Este cu noi domnul consul Jarosław Szkirpan, d-na maior Katarzyna Lachowicz, comandantul Contingentului Militar Polonez din Craiova, d-na Magdalena Filary de la Centrul Limbii și Culturii Polone, precum și părintele capelan Albert Adamczyk însoțit de câțiva militari.

Vizita se încheie. Ne despărțim de Craiova mai bogați, cu experiențe noi. Mulțumiri speciale îndreptăm spre domnul Bogdan Polipciuc pentru organizarea acestei deplasări și pregătirea programului atât de interesant. Mulțumim, de asemenea, pentru sprijinul financiar domnului Ghervazen Longher, președintele Uniunii Polonezilor din România.

Barbara Breabăn

Zdjęcia uczestników | Fotografii ale participanților

„Destinul unei sculptorițe: Henriette Cihoschi” – acesta era textul afișat pe un afiș al Muzeului Municipiului București în perioada 14 septembrie-23 octombrie 2022. Văzând afișul, numele Cihoschi fiindu-mi foarte cunoscut, am sunat-o pe doamna Magdalena Vernon care mi-a confirmat că este vorba de mama ei, fiica generalului Henri Cihoschi. Vizitând expoziția am rămas impresionat de atâta măiestrie din partea unei femei, ceea ce este foarte rar în acest domeniu.

Temele și reușitele în arta aleasă sunt profunde: Făt-Frumos, Dans, Strâmbă-Lemne, Psyche consolată de Pan, Lupta pentru Pace, Cele trei Mării venind la mormântul Mântuitorului etc.

Henriette Cihoschi s-a născut pe 22 iunie 1911 la Focșani, tatăl, Henri Cihoschi fiind de origine poloneză, iar mama, Sophia Ferhat, de origine armeană. Henriette a îmbinat cele trei culturi: armeană, polonă și română, adăugând și pe cea franceză cu ocazia studiilor la „Ecole des Beaux-Arts” din Paris în perioada 1931-1934 unde i-a avut drept măestri pe Henri Bouchard, Leon Sicard și Alexandre Descatoire, reprezentanți de seamă ai clasicismului modern. Din 1934 până în 1936 a fost elevă la clasa de sculptură și a absolvit cu diplomă „Academia de Belle-Arte” din București, unde a studiat cu măestrii Oscar Han și Corneliu Medrea.

În anul 1939 are prima expoziție personală (foarte apreciată de presă și critici la acea vreme), debutând la sala Dalles din București. Tot la sala Dalles Henriette Cihoschi a avut în anul 1944 a doua expoziție, iar în anul 1947 cea de-a treia și ultima expoziție personală.

În anul 1950, bravul general Henri Cihoschi este arestat și întemnițat la Sighet unde moare după 12 zile, trupul său fiind aruncat într-o groapă comună. Cuvintele lui testamentare au fost: „Sunt fericit că am trăit cele mai mărețe zile din istoria neamului, cu visul milenar împlinit (Marea Unire), privesc cu încredere viitorul țării și nu am altă dorință decât ca odihna mea de veci să fie la Măreșești alături de bravi ostași”. Parțial așa este, bustul generalului se află pe alea eroilor la Mausoleul de la Măreșești.

În același an familia este evacuată din locuința sa, iar Henriette lucrează în alte domenii pentru a întreține familia lipsită de orice venit și totodată luptă pentru recuperarea obiectelor și bunurilor confiscate de regimul totalitarist-comunist.

„Destinul unei sculptorițe: Henriette Cihoschi” (Los pewnej rzeźbiarki: Henriette Cihoschi) – taki tekst widniał na plakacie promującym w Muzeum Miejskim w Bukareszcie wystawę, która odbyła się w okresie 14 września-23 października 2022 r. Nazwisko Cihoschi z plakatu było mi znane, skontaktowałem się więc z panią Magdaleną Vernon, która potwierdziła, że mowa o jej matce, a wnuczce generała Henri Cihoschiego. Obejrzałem wystawę i byłem pod ogromnym wrażeniem sztuki kobiety rzeźbiarki, co nie jest takie częste.

Tematy prezentowanych na wystawie dzieł były różnorodne, o czym świadczyły tytuły prac: Făt-Frumos, Taniec, Strâmbă-Lemne, Pan pociesza Psyche, Walka o pokój, Trzy Marie nad grobem Zbawiciela.

Henriette Cihoschi urodziła się 22 czerwca 1911 r. w Focșani. Jej ojciec Henri Cihoschi był z pochodzenia Polakiem, a matka Sophia Ferhat była Ormianką. Henriette połączyła trzy kultury: ormiańską, polską i rumuńską, dodając do tego elementy francuskiej z okresu studiów w École des Beaux-Arts w Paryżu w latach 1931-1934, gdzie jej nauczycielami byli Henri Bouchard, Leon Sicard i Alexandre Descatoire, znani przedstawiciele neoklasycyzmu. W latach 1934-1936 uczęszczała do klasy rzeźby w Academi de Belle-Arte w Bukareszcie, gdzie uczyła się pod okiem Oscara Hana i Corneliu Medrea.

W roku 1939 odbyła się jej pierwsza wystawa indywidualna (bardzo dobrze przyjęta przez ówczesną prasę i krytykę), zadebiutowała w sali Dalles w Bukareszcie. W tej samej sali odbyła się jej druga wystawa w 1944 oraz trzecia i ostatnia w 1947 r.

W roku 1950 generał Henri Cihoschi został aresztowany i uwięziony w Sighetu Marmatiei, gdzie zmarł po 12 dniach, a jego ciało pogrzebano w zbiorowej mogile. Jak swoisty testament brzmią dziś jego słowa: „Jestem szczęśliwy, że przeżyłem najświetniejsze chwile w historii naszego narodu, że spełniło się milenijne marzenie (Wielkie Zjednoczenie), z ufnością patrzę w przyszłość kraju i nie mam innego życzenia jak to, aby spocząć na wieki w Măreșești obok dzielnych żołnierzy”. Po części się to ziściło, bo jego popiersie znajduje się w alei bohaterów w Mauzoleum w Măreșești.

W tym samym roku zostali wyeksmitowani z domu i Henriette podejmowała się różnych prac, aby utrzymać rodzinę pozbawioną dochodów, a jednocześnie walczyła o odzyskanie przedmiotów i dóbr skonfiskowanych przez reżim komunistyczny.

Sculptorița Henriette Cihoschi nu renunță la creațiile sale și realizează portrete, participă la diverse festivaluri și bienale, concursuri organizate de regiul de atunci fără să primească vreodată o comandă. Participă la expoziții interregionale în anul 1967, cu ocazia a 50 de ani de la marea bătălie de la Mărășești, și obține aprobarea de a pune un cenotaf în memoria tatălui său în Mausoleul Eroilor din această localitate.

După revoluția din 1989, artista primește mai multe invitații pentru a executa și a expune o serie de lucrări printre care: Monumentul Unității Naționale în parcul Unirii din Alba Iulia, dar din cauza sănătății fragile nu le va putea onora. S-a stins din viață pe 1 august 1999, dar creațiile ei vor dăinui și ne vor inspira.

Cu ocazia târgului de carte „Gaudeamus 2022” la București, la standul minorității naționale a armenilor, era expus un catalog „Cihoschi” publicat de editura Ararat. Totodată a apărut și o carte publicată de aceeași editură cu titlul „Henriette Cihoschi” de Paul Emanuel Gălățescu și Andrei-Paul Stăncioiu.

Închei cu frumoasele cuvinte ale avocatului Vladimir Boantă, prieten al familiei Cihoschi: „Henriette Cihoschi n-a fost însă o simplă ființă de sex feminin, ci a fost un om vajnic care a întrunit în făptura sa virtuțile istorice ale înțelepciunii armene, împletită cu cele ale mândriei poloneze, ambele contopite, în cazul de față, pe sfântul pământ al Patriei noastre românești”.

Ștefan Valașciuc

Henriette Cihoschi nu porzucăla propriei creații, braaăla în diferite festivaluri și bienale, concursuri organizate prin regimul de atunci, fără să primească vreodată o comandă. Participă la expoziții interregionale în anul 1967, cu ocazia a 50 de ani de la marea bătălie de la Mărășești și obține aprobarea de a pune un cenotaf în memoria tatălui său în Mausoleul Eroilor din această localitate.

După revoluția din 1989, artista primește mai multe invitații pentru a executa și a expune o serie de lucrări printre care: Monumentul Unității Naționale în parcul Unirii din Alba Iulia, dar din cauza sănătății fragile nu le va putea onora. S-a stins din viață pe 1 august 1999, dar creațiile ei vor dăinui și ne vor inspira.

Cu ocazia târgului de carte „Gaudeamus 2022” în București, la standul minorității naționale a armenilor, era expus un catalog „Cihoschi” publicat de editura Ararat. Totodată a apărut și o carte publicată de aceeași editură cu titlul „Henriette Cihoschi” de Paul Emanuel Gălățescu și Andrei-Paul Stăncioiu.

Închei cu frumoasele cuvinte ale avocatului Vladimir Boantă, prieten al familiei Cihoschi: „Henriette Cihoschi nu a fost însă o simplă ființă de sex feminin, ci a fost un om vajnic care a întrunit în făptura sa virtuțile istorice ale înțelepciunii armene, împletită cu cele ale mândriei poloneze, ambele contopite, în cazul de față, pe sfântul pământ al Patriei noastre românești”.

Țum. Elżbieta Wieruszewska-Calistru

Destinul unei sculptorice: Henriette Cihoschi

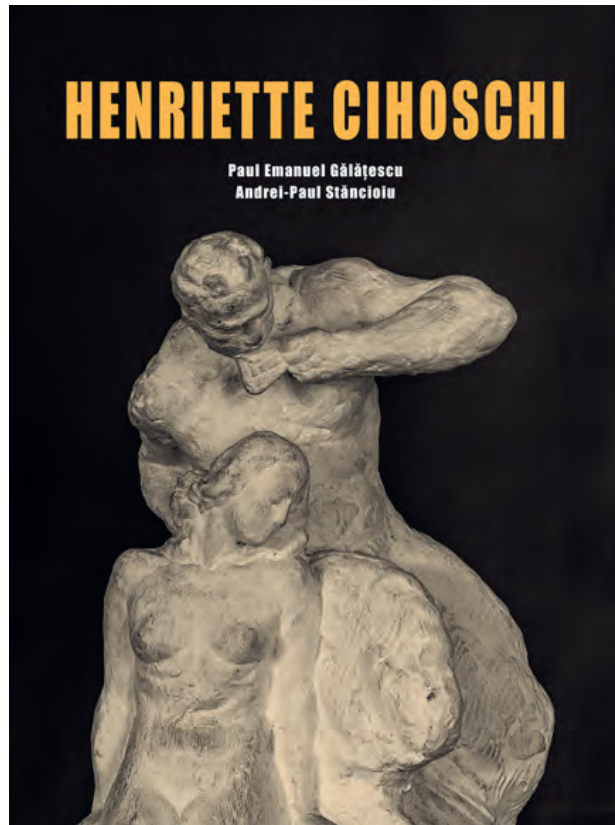
14 septembrie
23 octombrie 2022

Muzeul
Municipiului
București
Palatul Suțu
Bd. I.C. Brătianu 2

HENRIETTE CIHOSCHI

Paul Emanuel Gălățescu
Andrei-Paul Stăncioiu

Mișcările sociale și politice care au avut loc în Polonia, începând din 1970 cu grevele navalștilor de la Gdańsk și încheind cu Masa Rotundă și alegerile legislative din 1990, au marcat o perioadă plină de tensiuni, de speranțe și mai ales de sacrificii suportate de societatea poloneză. În artă și mai ales în literatură ele se reflectă într-o gamă foarte largă de tonuri, în funcție de personalitatea artistului, de convingerile sale politice sau religioase, de genul literar etc. O abordare interesantă ne oferă Bronisław Wildstein în romanul său „Vremea neîmplinirilor”¹ („Czas niedokonany”). Este un roman de mari dimensiuni, pe care l-aș compara cu „Bătrânul”² lui Gabriel Klimowicz nu numai din punctul de vedere al dimensiunilor, ci și al tehnicii literare utilizate: o pendulare între prezent și trecut, între unul sau altul din personajele care se descoperă treptat, cu efort din partea cititorului și nu mai puțin, fără îndoială, a autorului. În cuvântul înainte, Włodzimierz Bolecki face paralela dintr-un alt punct de vedere cu „Casa Buddenbrook”, romanul lui Thomas Mann, roman-fluviu care prezintă povestea unei familii timp de trei generații. În cartea lui Wildstein asistăm, între altele, la evenimentele petrecute în viața a patru generații de evrei, dar și la chinurile făcerii unui nou regim politic în Polonia sfârșitului de secol XX, cea de-a III-a Republică – sursă a gustului amar anunțat în titlu.

Inițial, cartea este greu abordabilă pentru că e făcută din străfulgerări ale memoriei care se amestecă în filmul prezentului și doar cunoașterea, cel puțin în linii mari, a istoriei și dorința de „a sparge osul pentru a ajunge la măduva hrănitoare”³ deschid treptat lacătele înțelegerii și trezesc curiozitatea cititorului. Iar această curiozitate este biciuită permanent, stimulată în tot felul, pentru că romanul propune tot ceea ce poate șoca și deci atrage: poveste de dragoste, violență, intrigă politică, trădare, lovituri de teatru etc. Un puzzle din care se încheagă treptat imaginea Poloniei între ce era la început de secol XX, apoi în faza finală a comunismului și în cele din urmă după 1989.

Romanul poate fi citit și înțeles la nivel de viață individuală, ca împletirea destinelor a două familii: Brok și Sokół în condiții istorice dramatice, fiecare familie și fiecare individ purtând povara prezentu-

Wydarzenia społeczne i polityczne w Polsce, które rozpoczęły w 1970 r. strajki stoczniovców w Gdańsku, a zakończyły obrady Okrągłego Stołu i wybory parlamentarne w 1990 r., były okresem pełnym napięć, nadziei, a przede wszystkim wyrzeczeń ponoszonych przez społeczeństwo polskie. Znajduje on odzwierciedlenie w sztuce, a zwłaszcza w literaturze, gdzie pokazany jest w różnorodnej tonacji, w zależności od osobowości artysty, jego przekonań politycznych czy religijnych, gatunku literackiego itd. Ciekawe podejście do zagadnienia prezentuje w swojej powieści „Czas niedokonany”¹ Bronisław Wildstein. To powieść napisana z rozmachem, którą porównałbym do „Bătrânul” (Stary człowiek)² Gabriela Klimowicza, nie tylko ze względu na objętość, ale także zastosowaną technikę literacką – oscylowanie między teraźniejszością a przeszłością, pomiędzy odkrywaniem stopniowo i nie bez wysiłku przez czytelnika, i bez wątpienia także przez samego autora, poszczególnymi bohaterami. W przedmowie Włodzimierz Bolecki dokonuje porównania z innego punktu widzenia do powieści „Buddenbrookowie. Dzieje upadku rodziny” Tomasza Manna, powieści-rzeki, ukazującej losy trzech pokoleń rodziny. Czytając książkę Wildsteina uczestniczymy, między innymi, w wydarzeniach rozgrywających się w życiu czterech pokoleń rodziny żydowskiej czy w trudach tworzenia nowego ustroju politycznego w Polsce końca XX wieku, III Rzeczypospolitej – źródła zapowiadanego w tytule niniejszego tekstu gorzkiego smaku.

Początkowo książka wydaje się trudna w odbiorze, ponieważ składają się na nią przebliski pamięci, wplecione w wątek teraźniejszości i tylko znajomość historii, przynajmniej z grubsza i gdy już „uda się skruszyć kość a wyssać posilny szpik”³ – budzi w czytelniku ciekawość i otwiera się on stopniowo na poznanie. I ta ciekawość jest nieustannie podtrzymywana, pobudzana na różne sposoby, bo powieść zawiera wszystko, co może zaskakiwać, a przez to i przykuwać uwagę: historię miłosną, przemoc, intrygę polityczną, zdradę, nagłe zwroty akcji itd. To rodzaj puzzli, z których wyłania się stopniowo obraz Polski z początku XX w., poprzez schyłek komunizmu i na okresie po roku 1989 kończąc.

Powieść można odczytywać i rozumieć na poziomie jednostkowych życiorysów jako splot losów

lui și a trecutului într-un fel propriu. Evreul Baruch Brok este asasinat împreună cu soția și doi copii la instigarea și cu participarea unor agitatori antisemiți în 1905. Din cei cinci copii, scapă deci doar trei băieți: Jakub, Józef și Adam, care vor fi crescuți de un unchi. Adam va deveni la vârsta adultă o autoritate în domeniul psihanalizei, dar după război nu poate nici să se opună noului regim (comunist), nici să părăsească Polonia când viața evreilor era pusă din nou în pericol. Preferă să stea alături de fiul său Benedykt (Baruch) care nu poate pleca din cauza refuzului iubitei sale, Zuzanna Sokół, de a-și părăsi mama, fratele Tadek și mormântul tatălui. Ea este poloneză, de condiție modestă. Tatăl ei petrecuse mulți ani în închisorile comuniste, dar după ce este eliberat va muri repede din cauza violențelor suferite în închisoare. În 1968, când au loc demonstrațiile studenților pentru reluarea spectacolelor „Moșii”, imprudentă, studenta Zuzanna, de 19 ani, se expune cam prea mult și ajunge în birourile poliției politice. I se cere să semneze un angajament ca să scape de consecințele faptelor sale necugetate. Ea refuză. Preferă conflictul deschis, colaborării cu ucigașii tatălui ei. Se va căsători cu Benedykt, dar este exmatriculată din facultate. În schimb, soțul ei va avansa în cariera de ziarist la „Republika”, deși în urmă cu câțiva ani fusese și el dat afară din facultate, unde era asistent. În cele din urmă Zuzanna reușește să-și găsească un post de redactor la editura Portyk. Când, în 1980, fratele ei este găsit, după câteva săptămâni, mort în Motława, la Gdańsk, unde se duse să susțină cauza greviștilor de la Șantierul Navale, văzându-i trupul ciopârțit, Zuzanna își dă seama că a fost asasinat, la fel ca preotul Jerzy Popiełuszko. Ea devine și mai agresivă în relațiile cu autoritățile, dar nu poate demonstra nimic. Își compromite chiar și postul de la editură. Relațiile cu Benedykt suferă și ele, mai ales pentru atitudinea lui conformistă care displace profund Zuzannei, deși știe cât de mult este chinuit de traumele spaimei din copilărie, când a fost salvat de la linșaj doar pentru că stătuse ascuns într-un dulap, iar frica aceea îi dă coșmaruri și acum, la vârsta adultă.

Deși inițial nu-și pune problema de a avea un copil, acesta va veni totuși pe lume și va purta numele bunicului său patern, Adam. După divorțul părinților, el va rămâne cu mama, iar după schimbarea de regim din 1989 va emigra în Statele Unite, de unde nu se va mai întoarce decât la chemarea tatălui, care-și trăia ultimele zile în spital. Și abia acum va afla secretul care hotărâse de fapt divorțul părinților: tatăl lui semnase angajamentul cu poliția politică.

door două rodin: Brokóv i Sokółóv, w dramatycznych okolicznościach historycznych, przy czym każda rodzina i każdy jej członek na swój sposób dźwigają ciężar teraźniejszości i przeszłości. Żyd Baruch Brok zostaje zamordowany wraz z żoną i dwoma córkami podczas pogromu w 1905 r. Z ich pięciorga dzieci pozostają przy życiu trzech synowie: Jakub, Józef i Adam, których wychowa ich wujek. Adam w przeszłości zostaje uznanym psychiatrą, ale po wojnie ani nie może przeciwstawić się nowemu reżimowi komunistycznemu, ani opuścić Polski, gdy życie Żydów ponownie znalazło się w niebezpieczeństwie. Woli zostać z synem Benedyktem (Baruchem), który nie może wyjechać, bo jego ukochana Zuzanna Sokół nie chce zostawić matki, brata Tedeusza i mogiły swojego ojca. Jest Polką pochodzącą z chłopskiej rodziny. Jej ojciec spędził wiele lat w komunistycznych więzieniach i w konsekwencji zmarł niedługo po zwolnieniu. W 1968 r., w czasie studenckich protestów z powodu zakazu wystawiania „Dziadów” w Teatrze Narodowym, nieostrożna 19-letnia studentka Zuzanna naraża się policji politycznej. Żąda się od niej podpisania zobowiązania w celu uniknięcia konsekwencji swoich bezmyślnych działań. Odmawia. Woli otwarty konflikt niż współpracę z mordercami ojca. Poślubia Benedykta, ale zostaje wydalona z uniwersytetu. Natomiast jej mąż otrzymuje posadę dziennikarza w tygodniku „Republika”, mimo że kilka lat wstecz on także został wydalony z uniwersytetu, gdzie był asystentem. W końcu Zuzanna znajduje pracę jako redaktor w wydawnictwie Portyk. Kiedy w 1980 r., po kilku tygodniach poszukiwań odnaleziono w przepływającej przez Gdańsk rzecę Motławie ciało jej brata Tadeusza, który udał się do stoczni, aby wesprzeć strajkujących, Zuzanna widząc jego okaleczone ciało zdaje sobie sprawę, że został zamordowany podobnie jak ksiądz Jerzy Popiełuszko. Staje się jeszcze bardziej zdecydowana w swoim stosunku do władz, ale nie może niczego udowodnić. Naraża nawet swoją pracę w wydawnictwie. Cierpią także ich relacje z Benedyktem z powodu jego konformistycznej postawy, która budzi głęboki sprzeciw Zuzanny, choć zdaje sobie ona sprawę z tego, jak bardzo dręczy go trauma z dzieciństwa, kiedy uniknął linczu tylko dlatego, że ukrywał się w szafie i że strach prześladowuje go nawet w dorosłym życiu.

Chociaż Zuzanna i Benedykt początkowo nie myśleli o dziecku, to jednak przyszło ono na świat. Dano mu na imię Adam, po dziadku ze strony ojca. Po rozwodzie rodziców zostanie z matką, a po upadku komunizmu w 1989 r. wyemigruje do Stanów

Aparent, lucrurile își urmaseră cursul firesc. Adam junior ajunsese un economist apreciat și este trimis la Varșovia în calitate de expert pentru a perfecta o afacere foarte profitabilă pentru patronul american. Aici se întâlnește însă cu stihile trecutului care-i modifică nu doar viziunea asupra propriei vieți, ci și destinul. Mama rămasă în vechile-i resentimente față de torționari, nu înțelege că vremurile s-au schimbat, că vechii dușmani sunt acum oameni de mare valoare care dirijează în continuare destinele țării și ale cetățenilor ei. Totul se încheie cu întrebarea: va demisiona Adam jr. din postul acela prea bine plătit? Nu vom ști, dar îl vedem trăind aceeași experiență ca și străbunicul său Baruch, cu o sută de ani înainte: o mare de zăpadă și un corb care nu-i spune nimic explicit, ci își ia zborul. Alb și negru. Este fără îndoială un răspuns, dar la ce întrebare și a cui?

O altă lectură este desigur aceea a luptei de idei la nivel individual și a atitudinii fiecăruia în momentul în care este pus în situația limită de a alege între lupta deschisă împotriva regimului, ceea ce înseamnă sinucidere – dacă nu fizică (tatăl Zuzannei și fratele Tadek), cel puțin profesională și socială (Zuzanna); sau colaborarea cu dușmanul care, la urma urmei, nici nu-i chiar așa lipsit de logică în demersurile lui (Adam senior, Benedykt). Viața este bunul cel mai de preț. De ce s-o irosești? Ce contează o semnătură pe o bucată de hârtie de care nu știe nimeni? Nici nu-i neapărată nevoie să provoci moartea cuiva. Este suficient să nu te opui, să fii neutru, inert, să vezi întotdeauna partea bună a lucrurilor. Sigur, pe lângă avantajele unei cariere de invidiat, există pentru Benedykt și dezavantajul unei căsnicii ruinate, a obligației de a recunoaște în fața soției că a făcut altă alegere decât ea. Dedublarea, însingurarea, incapacitatea de a-și reconstrui un cămin, legături superficiale atât la nivel ideologic, cât și sentimental. Și mai ales răceala unui fiu pe care îl simte permanent ostil, fără ca acesta să știe de fapt de ce otrava din sufletul mamei sale l-a contaminat și pe el. Secretul despre care nici nu avea habar îl înstrăinase.

O a treia lectură s-ar situa la nivelul istoriei, al succesiunii regimurilor politice și a ideologiilor, cu accent desigur pe declinul comunismului. Dar acest declin este condiționat de impactul pe care l-au avut ideologiile anterioare asupra generațiilor succesive de oameni. Ceea ce s-a întâmplat în Polonia în 1989 este consecința nu numai a grevelor din 1970 sau 1980, ori a activităților clandestine din perioada

Zjednoczonych, skąd wróci dopiero na prośbę umierającego w szpitalu ojca. I dopiero wówczas pozna tajemnicę, co tak naprawdę zdecydowało o rozwodzie rodziców: jego ojciec podpisał lojalkę.

Pozornie sprawy toczą się swoim naturalnym biegiem. Adam junior zostaje biznesmenem, którego amerykański szef wysyła do Warszawy, by dopilnował jego bardzo dochodowego interesu. Konfrontuje się tutaj jednak z upiorami z przeszłości, co zmienia nie tylko jego spojrzenie na własne życie, ale także zmienia jego przeznaczenie. Matka tkwiąca w dawnych urazach do oprawców nie rozumie, że czasy się zmieniły, że dawni wrogowie to dzisiaj ważni ludzie, którzy nadal kierują losami kraju i jego obywateli. Powieść kończy pytanie: czy Adam junior zrezygnuje z tej dobrze płatnej posady? Nie wiemy, ale żegnamy go w momencie, gdy widzi to samo, co jego pradziadek Baruch sto lat wcześniej: morze śniegu i kruka, który po prostu odlatuje. Biel i czern. Bez wątplenia jest to odpowiedź, ale na jakie pytanie i czyje?

Innym wątkiem powieści jest oczywiście walka idei na poziomie jednostki i postawy każdego z osobna w sytuacji krańcowej, gdy stanie przed wyborem między otwartą walką przeciwko reżimowi, która oznacza śmierć – tę fizyczną (ojciec Zuzanny i brat Tadek) czy też zawodową i społeczną (Zuzanna) a współpracą z wrogiem, który koniec końców nie jest aż tak pozbawiony logiki w swoich działaniach (Adam senior, Benedykt). Życie jest najcenniejszym dobrem. Po co je marnować? Jakie znaczenie ma podpis na kawałku papieru, o którym nie wie nikt? Niekoniecznie musisz spowodować czyjaś śmierć. Wystarczy nie sprzeciwiać się, być neutralnym, biernym, widzieć tylko dobrą stronę rzeczywistości. Oczywiście oprócz korzyści wynikających z kariery do pozazdrosczenia, Benedykt ma świadomość zrujnowanego małżeństwa, konieczności przyznania żonie, że dokonał innego wyboru niż ona: rozdwojenie, samotność, niemożność odbudowania rodziny, powierzchowne więzi zarówno ideologiczne, jak i emocjonalne. A przede wszystkim oziębłość syna, jego wrogość w stosunku do ojca, tak naprawdę nie wiedząc dlaczego gorycz z duszy matki skaziła również jego. Oddaliła go tajemnica, o której nawet nie wiedział.

Trzecie przesłanie sytuuje się na poziomie historii, następujących po sobie ustrojach politycznych i ideologii, z naciskiem oczywiście na schyłek komunizmu. Upadek komunizmu uwarunkowany jest jednak wpływem poprzednich ideologii na kolejne pokolenia. To co wydarzyło się w Polsce w roku

stării de război, ci și a învățămintelor pe care atât indivizii, cât și colectivitățile le-au tras din revoluția bolșevică, din antisemitismul hitlerist etc. Pe de o parte, toate acestea duc la un progres politic – la începutul sec. XX, Polonia nu exista pe harta lumii, la începutul sec. XXI, ea devine un stat care cultivă o democrație de tip occidental, chiar dacă aceasta este marcată de trăsături necunoscute acestora.

Analiza acestui text atât de profund și atât de complex s-ar putea lărgi, desigur, abordând atitudinea autorului față de antisemitism; ne-am putea pune întrebarea dacă textul citit este un roman sau este o lucrare cu caracter istoric, având în vedere problematica abordată și faptul că evenimentele sociale și politice sunt determinante pentru evoluția vieții personajelor; ne-am putea propune să ghicim care sunt personalitățile reale care apar cu nume fictive; sau care este proporția de adevăr și ficțiune în cele prezentate etc.

Traducerea în limba română aparține distinsului polonist, profesor doctor Constantin Geambașu, laureat al premiului Transatlantyk, acordat de Institutul Cărții din Cracovia, doctor honoris causa al Universității Jagiellone, care a știut să imprime textului românesc toate valențele emoționale prezente în original, de la oribilul atentat asupra familiei bătrânului Baruch Brok și a familiei sale, până la viziunea diafană în care îl vedem pe același bătrân înțelept în zăpada imaculată, într-o contemplare extatică a ceea ce va urma. Ca și toate nesfârșit de numeroase nuanțe ale luptei contra unui regim sângeros și ale metamorfozei acestuia într-o democrație pașnică și permisivă, totul prin mlădierea mai mult sau mai puțin cinică a caracterului unora dintre personaje.

Nu strică, de asemenea, să menționăm că în limba română această carte nu este prima care îl face cunoscut pe Bronisław Wildstein, ci că a fost precedată de culegerea de eseuri sub titlul românesc „Un trecut care se încăpățânează să nu mai treacă”⁴, traduse de Anca-Maria Cernea, Humanitas, București, 2014 și de trei romane: „Casa celor aleși”, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2019, „Valea nimicniciei”, Humanitas, București, 2019, „Revoltă și acceptare. Eseu despre timpurile noastre”, Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2022, toate traduse de prof. dr. Constantin Geambașu.

⁴ Bronisław Wildstein, *Vremea neîmplinirilor*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca, 2020, traducere de prof. dr. Constantin Geambașu, cuvânt înainte de Włodzimierz Bolecki.

1989 jest konsekwencją nie tylko strajków z roku 1970 czy 1980 czy konspiracyjnej działalności opozycji z czasu stanu wojennego, ale także nauki, jaką zarówno jednostki, jak i cała zbiorowość wyniosły z rewolucji bolszewickiej czy hitlerowskiego antysemityzmu itd. Z jednej strony wszystko to prowadzi do postępu politycznego – na początku XX w. Polska nie istniała na mapie świata, a na początku wieku XXI jest krajem o ustroju demokratycznym typu zachodniego, nawet jeśli naznaczony jest on cechami swoistymi.

Analizę tego tekstu, tak głębokiego i złożonego można oczywiście rozszerzyć o rozważania na temat stosunku autora do antysemityzmu, można by zadać sobie pytanie, czy utwór jest powieścią czy też tekstem historycznym, biorąc pod uwagę poruszaną problematykę i fakt, że wydarzenia społeczne i polityczne mają decydujące znaczenie dla losów bohaterów. Można by także zgadywać, które z postaci są prawdziwe i występują pod fikcyjnym nazwiskiem, czy też zastanawiać się, jakie są proporcje fikcji i prawdy w tej książce.

Tłumaczenie na język rumuński należy do wybitnego polonisty, profesora Constantina Geambașu, laureata nagrody Transatlantyk, przyznanej przez Instytut Książki w Krakowie, doktora honoris causa Uniwersytetu Jagiellońskiego, który potrafił zachować w tekście rumuńskim emocje zawarte w oryginale, od rozpoczynającego powieść pogromu, w którym zginął Baruch Brok i jego rodzina, po senny obraz cadyka leżącego w nieskazitelnym białym śniegu, w ekstatycznej kontemplacji tego, co ma nastąpić. Udało się tłumaczowi oddać także tak liczne odcienie walki z krwawym reżimem i jego metamorfozy w pokojową i liberalną demokrację, a wszystko to poprzez mniej lub bardziej cyniczne zdolności adaptacyjne niektórych z bohaterów.

Należy także wspomnieć, że książka ta nie jest pierwszą autorstwa Bronisława Wildsteina, która ukazała się w języku rumuńskim. Wcześniej przetłumaczony został przez Ankę-Marię Cernea zbiór esejów pod rumuńskim tytułem „Un trecut care se încăpățânează să nu mai treacă” (Przeszłość, która upiera się by nie minąć)⁴, który ukazał się w wydawnictwie Humanitas w 2014 r. oraz trzy powieści w tłumaczeniu prof. dr. Constantina Geambașu: „Dom wybranych”, wydawnictwo Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca 2019, „Dolina Nicości”, wydawnictwo Humanitas, Bukareszt 2019 oraz „Bunt i afirmacja. Esej o naszych czasach”, wydawnictwo Cetatea de Scaun, Târgoviște 2022.

² Gabriel Klimowicz, *Bătrânul*, Coresi Publishing House, București, 2021.

³ „Rompres l'os pour arriver à la substantifique moelle” – în prologul romanului „Gargantua” de François Rabelais.

⁴ Volumul cuprinde o selecție de texte semnate de Bronisław Wildstein apărute în diverse publicații poloneze și în volumele de eseuri. Poartă titlul sub care s-a desfășurat, la 27 mai 2014, dialogul din cadrul seriei „Înapoi la argument” dintre Horia-Roman Patapievic și Bronisław Wildstein, găzduit de Librăria Humanitas de la Cișmigi.

Vasile Moga

¹ Bronisław Wildstein, *Vremea neîmplinirilor*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca 2020, w tłumaczeniu prof. dr. Constantina Geambașu, słowo wstępne Włodzimierz Bolecki.

² Gabriel Klimowicz, *Bătrânul*, Coresi Publishing House, Bukareszt 2021.

³ Z prologu powieści „Gargantua i Pantagruel” François Rabelais’go, tłum. Tadeusz Boy-Żeleński.

⁴ Książka zawiera wybrane teksty Bronisława Wildsteina, które ukazały się w różnych polskich publikacjach oraz w tomach esejów. Nosi tytuł, pod którym 27 maja 2014 r. w cyklu „Înapoi la argument” w księgarni wydawnictwa Humanitas w Cișmigiu Horia-Roman Patapievic rozmawiał z Bronisławem Wildsteinem.

Tłum. Barbara Breabăn

KRONIKA BUKOWIŃSKICH POLAKÓW

1899

CRONICA POLONEZILOR BUCOVINENI

KWIECIEŃ

04.01. – Czerniowce, Czytelnia Polska: Obdzienie święconym ubogich rodzin polskich.

04.01. – Czerniowce, Czytelnia Polska: Święcone członków Koła Polskiego, „Ogniska”, „Sokoła”, TPBPiCP oraz ich rodzin.

04.02. – Czerniowce, kościół Podwyższenia Krzyża Świętego: Towarzystwo Śpiewu Kościelnego wykonało sumę Schuberta przy akompaniamencie orkiestry wojskowej.

04.02.-11. – Czerniowce, Teatr Miejski: Dziesięć gościnnych przedstawień teatru lubelskiego.

04.02. – Czerniowce, Teatr Miejski: Pierwsze spośród dziesięciu przedstawień lubelskiego teatru pod dykcją F. Passakasa, Felińskiego i Czystogórskiego. Dochód z przedstawienia „Halki” Stanisława Moniuszki przeznaczony na rzecz TPBPiCP.

04.02. – Lwów – Czerniowce, Bursa Polska: Akademickie Koło TSL powołało szeroki komitet dla zajęcia się powołaniem do życia Bursy Polskiej. W skład komitetu wchodził m.in.: prezydent Lwowa dr Małachowski, wiceprezydent Lwowa K. Schayer, rektor dr Kadyi. Komitet wydał stosowną odezwę do rodaków. Wiadomość powtórzono za „Gazetą Narodową”.

04.03. – Czerniowce, Teatr Miejski: Przedstawienie „Ernani”.

04.04. – Czerniowce, Teatr Miejski: Przedstawienie „Trubadur”.

04.04. – Czerniowce, sala TPBPiCP: Członkowie bractwa św. Stanisława Kostki odegrali pięcioaktowy dramat pt. „Józef egipski i jego bracia”. Dochód

APRILIE

04.01. – Cernăuți, Societatea Polonă de Lectură: A avut loc împărțirea alimentelor sfințite pentru familiile poloneze sărace.

04.01. – Cernăuți, Societatea Polonă de Lectură: A avut loc întâlnirea de Paște pentru membrii Cercului Polonez, Societății Academice Poloneze „Ognisko”, Societății de Gimnastică „Sokół”, APAF și L și familiile lor.

04.<02. – Cernăuți: În ultimele zile a locuit aici vicepreședintele Curții Superioare Naționale din Liov, dr. Jan Dylewski.

04.02. – Cernăuți, biserica Înălțării Sfintei Cruci: Societatea Cântului Bisericesc a interpretat misa lui Schubert în acompaniamentul orchestrei militare.

04.02.-11. – Cernăuți, Teatrul Orășenesc: Au avut loc zece spectacole invitate ale Teatrului din Lublin.

04.02. – Cernăuți, Teatrul Orășenesc: Au avut loc primele, dintre cele zece spectacole ale Teatrului din Lublin sub conducerea lui F. Passak, Feliński și Czystogórski. Veniturile încasate din interpretarea operei „Halka” de Stanisław Moniuszko au fost alocate în beneficiul APAF și L.

04.02. – Liov – Cernăuți, Internatul Polonez: Cercul Academic al SSP a format un comitet amplu pentru a se ocupa de înființarea Internatului Polonez. Comitetul a fost format, printre alții, din: primarul orașului Liov, dr. Małachowski, vicepreședintele K. Schayer și rectorul dr. Kadyi. În legătură cu acestea Comitetul a emis un apel către compatrioți. Mesajul a fost preluat din ziarul „Gazeta Narodowa”.

04.02. – Cernăuți: Dr. Wiktor Korn, consilier al Curții Superioare de Stat din Liov, se afla aici.

z przedstawienia przeznaczono na budowę ołtarza św. Stanisława Kostki w czerniowieckim kościele Serca Jezusowego.

04.05. – Czerniowce: Przybyła znana śpiewaczka Mayerowa, uczennica towarzyszącego jej dyrektora, muzyka i kompozytora Jana Galla.

04.05. – Czerniowce, Teatr Miejski: Przedstawienie: „Rigoletto”.

04.06. – Czerniowce: Ukazał się 28. numer 17. rocznika „Gazety Polskiej”, a w nim m.in. artykuły: „Bursa Polska im. Adama Mickiewicza w Czerniowcach”, „Przegląd polityczny”, „Polacy w Afryce”, ogłoszenie drukarni E. Kanarskiego.

04.06. – Czerniowce, Teatr Miejski: Z powodu niedyspozycji Olszewskiego zamiast zapowiedzianej opery „Faust” wystawiono „Halkę” Stanisława Moniuszki.

04.08. – Czerniowce, Czytelnia Polska: Świącone z udziałem około stu osób łącznie z artystami teatru lubelskiego jako gości. W zastępstwie chorego prezesa Wislockiego uczestników powitał wiceprezes Władysław Sołtyński, po którym przemawiał prezes „Sokoła”.

04.08. – Czerniowce, Teatr Miejski: Przedstawienie „Żydówki”.

04.09. – Czerniowce: Ukazał się 29. numer 17. rocznika „Gazety Polskiej”, a w nim m.in. artykuły „Bursa Polska w Czerniowcach” i „Chorągwie i kokardy polskie w Prusach”.

04.09. – Czerniowce: Urządzony przez wydział „Sokoła” obchód rocznicy bitwy raclawickiej. Na program złożyły się m.in. ćwiczenia gimnastyczne członków „Sokoła”.

04.09. – Czerniowce, Teatr Miejski: Koncert orkiestry uczniów sześcioklasowej szkoły przy ul. Wydziału Krajowego, której dyrektorem był wybitny pedagog Jan Kamiński.

04.09. – Czerniowce, Teatr Miejski: Przedstawienie opery „Faust” z udziałem Mayerowej w roli Siebla.

04.10. – Czerniowce, Teatr Miejski: Przedstawienie „Traviaty” Verdiego.

04.11. – Czerniowce, Teatr Miejski: Przedstawienie „Strasznego dworu” Stanisława Moniuszki.

04.11. – Lwów: Przedruk artykułu z lwowskiego „Dziennika Polskiego” o założonym tego roku liceum żeńskim w Czerniowcach i nauczaniu religii dla Polek w języku niemieckim, wbrew zabiegom ks. kan. Józefa Schmida i zarządzeniu konsystorza lwowskiego.

04.12. – Czerniowce: L. Czystogórski, dyrektor artystyczny teatru lubelskiego napisał list do redakto-

04.03. – Cernăuți, Teatrul Orășenesc: A avut loc spectacolul „Ernani”.

04.04. – Cernăuți, Teatrul Orășenesc: A avut loc spectacolul „Trubadur”.

04.04. – Cernăuți, sala APAF și L: Membrii Frăției „Sf. Stanisław Kostka” au prezentat o dramă în cinci acte intitulată „Iosif din Egipt și frații săi”. Încasările obținute în urma spectacolului au fost folosite pentru construirea altarului „Sf. Stanisław Kostka” în Biserica „Preasfânta Inimă a lui Isus” din Cernăuți.

04.05. – Cernăuți: A venit aici renumita cântăreață Mayerowa, elevă a directorului, muzicianului și compozitorului Jan Gall, care a însoțit-o.

04.05. – Cernăuți, Teatrul Orășenesc: A avut loc spectacolul „Rigoletto”.

04.06. – Cernăuți: A apărut nr. 28 al anului 17 al „Gazetei Polone”, în care s-au publicat, printre altele, articolele: „Internatul Polonez «Adam Mickiewicz» din Cernăuți”, „Inspekția politică”, „Polonezii din Africa”, un anunț al tipografiei lui E. Kanarski.

04.06. – Cernăuți, Teatrul Orășenesc: Din cauza indispoziției lui Olszewski, în locul operei anunțate „Faust” a fost pusă în scenă opera „Halka” de Stanisław Moniuszko.

04.08. – Cernăuți, Societatea Polonă de Lectură: A avut loc întâlnirea de Paște la care au participat aproximativ o sută de persoane, inclusiv artiști ai teatrului din Lublin ca invitați. În locul președintelui Wislocki, care era bolnav, participanții au fost întâmpinați de vicepreședintele Władysław Sołtyński, după care a luat cuvântul președintele Societății de Gimnastică „Sokół”.

04.08. – Cernăuți, Teatrul Orășenesc: A avut loc spectacolul „Żydówki”.

04.09. – Cernăuți: A apărut nr. 29 al anului 17 al „Gazetei Polone”, în care s-au publicat, printre altele, articolele: „Internatul Polonez din Cernăuți” și „Steaguri și cocarde poloneze în Prusia”.

04.09. – Cernăuți: A avut loc evenimentul prilejuit cu ocazia comemorării bătăliei de la Raclawice, organizat de consiliul de conducere al Societății de Gimnastică „Sokół”. Programul a inclus exerciții de gimnastică realizate de membrii Societății de Gimnastică „Sokół”.

04.09. – Cernăuți, Teatrul Orășenesc: A avut loc un concert susținut de orchestra elevilor de la școala cu șase clase situată pe str. Wydział Krajowy, al cărei director a fost eminentul pedagog Jan Kamiński.

04.09. – Cernăuți, Teatrul Orășenesc: A avut loc spectacolul operei „Faust” la care Mayerowa a jucat în rolul lui Siebel.

04.10. – Cernăuți, Teatrul Orășenesc: A avut loc spectacolul „Traviata” de Verdi.

04.11. – Cernăuți: A avut loc înmormântarea elevului Józef Rychlicki. Marșurile funebre au fost în-

ra „Gazety Polskiej”, w którym wyjaśnia przyczyny skrócenia niektórych części „Strasznego dworu” oraz dziękuje redakcji za poparcie tudzież czerniowieckiej publiczności za gościnne przyjęcie.

04.12. – Czerniowce, Teatr Miejski: Przedstawienie „Bal maskowy”.

04.12. – Śniatyn: Podpisany literą W. napisał do „Gazety Polskiej” o święconym w „Sokole”.

04.13. – Czerniowce: Ukazał się 30. numer 17. rocznika „Gazety Polskiej”, a w nim m.in.: „Koło Pań na Bukowinie”, „Teatr”, ogłoszenie Edmunda Mauthnera i Stefana Gainy.

04.13. – Czerniowce, sala Czytelni Polskiej: Zgromadzenie ok. 30 osób, m.in. Czermakowej ze Lwowa, ks. kan. Kajetana Kasprowicza, Klemensa Kołakowskiego (sekretarz TPBPiCP), ks. Kan. Józefa Schmida, Wisłockiego (prezes TPBPiCP) w tym ok. 20 czerniowieckich Polek celem ukonstytuowania zarządu Koła Pań na Bukowinie. Po przedstawieniu wszelkich wiadomości o celach zgromadzenia wybrano wydział Koła Pań TSL w składzie: Jadwiga Blaimowa i Zofia Halbanowa – zastępczynie przewodniczącej, Wanda Patlewiczowa – sekretarka, Stefania Wallesowa – skarbniczka, Amalia Węglowska – rachmistrzyni, Matylda Zacharowa – przewodnicząca, Stefania Bohdanowiczowa z Oszechlibów, Józefa Kranowska, Zofia Merzowiczowa, Maria Petschiwauzek, Bronisława Rapfowa, Katarzyna Schwarcowa, Maria Smyczyńska, Michalina Strzihafka i Seweryna Wisłocka – członkinie wydziału. Nadto wydziałowi dodano mężów zaufania z głosem doradczym (ks. kan. K. Kasprowicz, red. K. Kołakowski, ks. prof. Aleksander Opolski, ks. Kan. J. Schmid, prof. Jan Skobielski, prof. Mieczysław Otton Żukowski).

04.13. – Czerniowce, Teatr Miejski: Przedstawienie „Różowe Domino, czyli Bal w operze” Heubergera zamiast zapowiedzianych „Pajaców” i „Cavalleria rusticana”.

04.14. – Czerniowce: Prezydent dr Tchórznicki (prezydent lwowskiego sądu krajowego wyższego) w towarzystwie radcy wyższego sądu krajowego Michała Czarneckiego wizytował tutejsze sądy.

04.14. – Czerniowce, Teatr Miejski: Przedstawienie „Aida” (nowe dekoracje i nowe kostiumy).

04.15. – Czerniowce, Teatr Miejski: Przedstawienie „Aida”.

04.16. – Czerniowce, Teatr Miejski: „Straszy dwór”, przedstawienie pożegnane teatru lubelskie-

interpretate de orchestra elevilor școlii situate pe str. Wydział Krajowy.

04.11. – Cernăuți, Teatrul Orășenesc: A avut loc spectacolul „Straszy dwór” de Stanisław Moniuszko.

04.11. – Liov: A fost retipărit un articol din „Dziennik Polski” din Liov despre un liceu de fete din Cernăuți care a fost înființat în acel an și despre predarea religiei fetelor poloneze în limba germană, în ciuda eforturilor pr. can. Józef Schmid și a conducerii Consistoriului din Liov.

04.12. – Cernăuți: L. Czysogórski, directorul artistic al teatrului din Lublin, a trimis o scrisoare la redactorul „Gazetei Polone” în care explica motivele pentru care a scurtat unele părți din „Straszy dwór” și mulțumește redacției pentru sprijinul acordat publicului din Cernăuți și pentru primirea călduroasă.

04.12. – Cernăuți, Teatrul Orășenesc: A avut loc spectacolul „Bal maskowy”.

04.12. – Sneatîn: Autorul semnat cu criptonimul W., a scris la „Gazeta Polonă” despre întâlnirea de Paște a Societății de Gimnastică „Sokół”.

04.13. – Cernăuți: A apărut nr. 30 al anului 17 al „Gazetei Polone”, în care s-au publicat, printre altele, articolele: „Cercul Doamnelor din Bucovina”, „Teatrul”, anunțul lui Edmund Mauthner și Stefan Gaina.

04.13. – Cernăuți, sala Societății Polone de Lectură: A avut loc o adunare de aproximativ 30 de persoane, printre care: doamna Czermakowa din Liov, pr. can. Kajetan Kasprowicz, Klemens Kołakowski (secretar al APAF și L), pr. can. Józef Schmid, Wisłocki (președinte al APAF și L), inclusiv aproximativ 20 de femei poloneze din Cernăuți pentru a forma consiliul de conducere al Cercului de Doamne din Bucovina. După prezentarea tuturor noutăților despre obiectivele adunării, a fost aleasă conducerea Cercului de Doamne al SȘP, formată din: Jadwiga Blaimowa și Zofia Halbanowa – doamnele vicepreședinte, Wanda Patlewiczowa – secretară, Stefania Wallesowa – trezorier, Amalia Węglowska – contabilă, Matylda Zacharowa – președintă, Stefania Bohdanowiczowa din Oszechlibów, Józefa Kranowska, Zofia Merzowiczowa, Maria Petschiwauzek, Bronisława Rapfowa, Katarzyna Schwarcowa, Maria Smyczyńska, Michalina Strzihafka și Seweryna Wisłocka – membre ale conducerii. În plus, conducerea a fost completată cu oameni de încredere cu drept de consiliere (pr. can. K. Kasprowicz, red. K. Kołakowski, pr. prof. Aleksander Opolski, pr. can. J. Schmid, prof. Jan Skobielski, prof. Mieczysław Otton Żukowski).

04.13. – Cernăuți, Teatrul Orășenesc: A avut loc spectacolul „Różowe Domino, czyli Bal w operze” lui Heuberger în locul operelor anunțate „Pajace” și „Cavalleria rusticana”.

04.14. – Cernăuți: Președintele dr. Tchórznicki (președintele Curții Naționale Superioare din Liov),

go – benefis jego dyrektora artystycznego L. Czyżstogórskiego.

04.<16. – Kuczurów Wielki: Poświęcenie nowej kaplicy wzniesionej kosztem zebranych 2000 złr.

04.16. – Czerniowce, sala TPBPiCP: Pierwsze posiedzenie nowego wydziału Koła Pań TSL pod przewodnictwem Zacharowej. Wybrano m.in. delegatki Koła na całe Bukowinie oraz delegowano Klemensa Kołakowskiego, dr. Eugeniusza Mitkiewicza i Władysława Sołtyńskiego na walne zgromadzenie TSL w Krakowie dnia 21 kwietnia 1899 r.

04.16. – Czerniowce: Tego dnia wybrane zostały miejscowe delegatki czerniowieckiego Koła TSL: Axentowiczowa Antoniowa, Bahrynówiczowa Teodozowa, Borysławska Karolowa, Drzewińska Janowa, Dworska Zygmuntowa, Elsterowa Edmundowa, bar. Anna Kaprówna, Kołakowska Klemensowa, Felicja Korytyńska, Kossowska Tadeuszowa, Kwiatkowska Stanisławowa, Malikiewiczówna, Mitkiewiczowa Eugeniuszowa, Motylewska Ferdynandowa, Neigerowa Izakowa, Helena Ronguszoowa, Skobielska Janowa, Świerchowa Antoniowa, Waltenbergerowa Antoniowa, Warteresiewiczowa Michałowa, Wesołowska Edmundowa, Witkowska Karolowa, Emilia Würflowa, Emma Wysocka, Zającowa Antoniowa, Ziembicka Ludwikowa, Zwarysiewiczowa Stefanowa. Walne zgromadzenie czerniowieckiego koła TSL wybrało swoje delegatki, jak następuje: Abrahamowiczową Krzysztofową z Czereszy, Bohosiewiczową Kajetanową z Baniłowa Ruskiego, Bogdanowiczową Wandę z Dolinian, Anną Bajerową z Dorna Watry, Mandyburową z Gurahumory, Faustyna Krasuckiego z Jakubin, Cehakową Leonową z Kaczyki, Krzysztofowiczową Romanową z Karapczowa, Sforakowską Antonionową z Kocmania, Wiesiołowską Adolfową z Prelipcza, Leokadię Nausserówną z Radowiec, Moysową Stanisławową z Rudnik, Kuźniarską Stanisławową z Sadogóry, Ruprechtową Adamową ze Stanowiec, Macielińską Karolową oraz ks. Ludwika Schweigera z Seretu, Thürmannową Alojzową z Solki, Broniewską Mieczysławową ze Stróżenca, Bohosiewiczową Józefową, Frischową Edmundową, Kwiatkowską Józefową oraz hr. Filipinę Szymonowiczową z Suczawy, Wiśniewską z Uścieryk, hr. Jabłonowską Stanisławową z Werenczanki, Chmielewską Erazmową i Götzlingerową z Wyżnicy, Czernakową z Zaleszczyk, Mierzwińską Władysławową z Zastawny.

însoțit de consilierul Curții Naționale Superioare, Michal Czarnecki, a vizitat instanțele locale.

04.14. – Cernăuți, Teatrul Orășenesc: A avut loc spectacolul „Aida” (decorații și costume noi).

04.15. – Cernăuți, Teatrul Orășenesc: A avut loc spectacolul „Aida”.

04.16. – Cernăuți, Teatrul Orășenesc: A avut loc spectacolul „Strasny dwór”, un spectacol de rămas bun al teatrului din Lublin – în beneficiul directorului său artistic L. Czyżstogórski.

04.<16. – Cuciurul Mare: A avut loc sfințirea noii capele ridicată cu un cost de 2.000 de florini care au fost strânși.

04.16. – Cernăuți, sala APAF și L: A avut loc prima ședință a noii conduceri a Cercului de Doamne al SȘP sub conducerea Zacharowej. Printre altele, au fost alese delegatele Cercului pentru întreaga Bucovină, iar Klemens Kołakowski, dr. Eugeniusz Mitkiewicz și Władysław Sołtyński au fost delegați pentru adunarea generală a SȘP de la Cracovia din 21 aprilie 1899.

04.16. – Cernăuți: În acea zi au fost alese delegatele din oraș ale Cercului SȘP din Cernăuți: soția lui Antoni Axentowicz, soția lui Teodozy Bahrynówicz, soția lui Karol Borysławski, soția lui Jan Drzewiński, soția lui Zygmunt Dworski, soția lui Edmund Elster, bar. Anna Kapri, soția lui Klemens Kołakowski, Felicja Korytyńska, soția lui Tadeusz Kossowski, soția lui Stanisław Kwiatkowski, soția lui Malikiewicz, soția lui Eugeniusz Mitkiewicz, soția lui Ferdynand Motylewski, soția lui Izak Neiger, Helena, soția lui Rongusz, soția lui Jan Skobielski, soția lui Antoni Świerch, soția lui Antoni Waltenberger, soția lui Michal Warteresiewicz, soția lui Edmund Wesołowski, soția lui Karol Witkowski, Emilia, soția lui Würfl, Emma Wysocka, soția lui Antoni Zając, soția lui Ludwik Ziembicki, soția lui Stefan Zwarysiewicz. Adunarea generală a Cercului SȘP din Cernăuți și-a ales delegatele, după cum urmează: soția lui Krzysztof Abrahamowicz din Cereșă, soția lui Kajetan Bohosiewicz din Bănila pe Ceremuș, Wanda, soția lui Bogdanowicz din Dolina, Anna, soția lui Bajer din Vatra Dornei, soția lui Mandybur din Gura Humorului, Faustyn Krasucki din Iacobeni, soția lui Leon Cehak din Cacica, soția lui Roman Krzysztofowicz din Carapciu, soția lui Antoni Sforakowski din Cozmeni, soția lui Adolf Wiesiołowski din Prelipcea, Leokadia Nausserówna din Rădăuți, soția lui Stanisław Moysowski din Rudnik, soția lui Stanisław Kuźniarski din Sadagura, soția lui Adam Ruprechtowicz din Stănești, soția lui Karol Macieliński și soția pr. Ludwik Schweiger din Siret, soția lui Alojzy Thürmannowicz din Solca, soția lui Mieczysław Broniewski din Storojineț, soția lui Józef Bohosiewicz, soția lui Edmund Frisch, soția lui

04.17. – Czerniowce: Ks. kan. Józef Schmid mianowany pronotariuszem apostolskim z prawem noszenia insygniów biskupich.

04.19. – Czerniowce, Teatr Miejski: Staraniem Kazimierza Węglowskiego bardzo udane przedstawienie amatorskie na dochód Bursy Katolickiej im. abp. Issakiewicza. Wykonawczyniami były m.in.: Halbanowa, Nussbaumowa, Węglowska i Wiedmanowa. W przerwach przygrywała kapela 41 pułku piechoty.

04.<20. – Czerniowce, liceum żeńskie: Ks. kan. Józef Schmid w imieniu konsystorza lwowskiego złożył pismo domagające się wprowadzenia języka polskiego do nauki religii dla Polek.

04.20. – Czerniowce: Ukazał się 32. numer 17. rocznika „Gazety Polskiej”, a w nim m.in.: „Bursa Polska w Czerniowcach”, ogłoszenia Karola Stronczyńskiego, dr. chirurgii Teodora Bohosiewicza, Loli z Przemyśla, „osoby z zacnej rodziny” przyjmującej dzieci na „wikt i mieszkanie, zapewniając opiekę rodzicielską”.

04.20. – Lwów: Posiedzenie Akademickiego Koła TSL z udziałem Klemensa Kołakowskiego i Władysława Sołtyńskiego jako delegatów czerniowieckiego Koła Pań TSL. Podjęto szereg uchwał na rzecz utworzenia Bursy Polskiej w Czerniowcach.

04.21. – Kraków: Walne zgromadzenie TSL z udziałem Klemensa Kołakowskiego, dr. Eugeniusza Mitkiewicza i Władysława Sołtyńskiego jako delegatów czerniowieckiego Koła.

04.22. – Czerniowce: Przybył bp polowy Belopotoczky na dwudniową wizytację kanoniczną.

04.23. – Czerniowce: Ukazał się 33 numer, 17 rocznika „Gazety Polskiej”, a w nim m.in.: „Sprawa polska w Sejmie bukowińskim”, ogłoszenie Parowej Fabryki Pierników i Wyrobów Spożywczych L. Czyńskiego w Jarosławiu, Karty pocztowe z podobiznami, Iwonicz. Zakład Zdrojowo-kąpielowy i klimatyczny w Galicji.

04.23. – Czerniowce, kościół Podwyższenia Krzyża Świętego: Dzięczynne nabożeństwo za wyzdrowienie Ojca Świętego Leona XIII. Śpiewali członkowie Towarzystwa Śpiewu Kościelnego.

04.23. – Czerniowce, siedziba Czytelni Polskiej: Posiedzenie wydziału koła Pań TSL ze sprawozdaniami delegatów uczestniczących w lwowskich i krakowskich zgromadzeniach poświęconych czerniowieckiej Bursie Polskiej.

04.23. – Czerniowce: Profesor tutejszej szkoły przemysłowej Antoni Pawłowski wyjechał na Zachód

Józef Kwiatkowski i contesa Filipina Szymonowicz din Suceava, Wiśniewska din Usteriki, soția contelui Stanislav Jabłonowski din Vrancea, soția lui Erazm Chmielewski i soția lui Götzlinger din Vijnîța, soția lui Czernak din Zalesciki, soția lui Władysław Mierzwiński din Zastavna.

04.17. – Cernăuți: Pr. can. Józef Schmid a fost numit pronotar apostolic cu dreptul de a purta însemnele episcopale.

04.19. – Cernăuți, Teatrul Orășenesc: Prin strădania lui Kazimierz Węglowski a avut loc un spectacol de amatori de mare succes în beneficiul Internatului Catolic „arh. Issakiewicz”. Printre interprete s-au numărat: soția lui Halbanowski, soția lui Nussbaum, soția lui Węglowski și soția lui Wiedman. În timpul pauzelor, a interpretat fanfara Regimentului 41 Infanterie.

04.<20. – Cernăuți, liceul de fete: Pr. can. Józef Schmid, în numele Consistoriului din Liov, a trimis o scrisoare prin care cerea introducerea limbii polone în învățarea religiei pentru fetele poloneze.

04.20. – Cernăuți: A apărut nr. 32 al anului 17 al „Gazetei Polone”, în care s-au publicat, printre altele: „Internatul Polonez din Cernăuți”, anunțurile lui Karol Stronczyński, dr. chirurg Teodor Bohosiewicz, lui Lola din Przemyśl, „persoane dintr-o familie onestă” care primește copii pentru „hrană și cazare, oferindu-le îngrijire părintească”.

04.20. – Liov: A avut loc ședința Cercului Academic SSP cu participarea lui Klemens Kołakowski și Władysław Sołtyński în calitate de delegați ai Cercului de Doamne al SSP din Cernăuți. Au fost adoptate o serie de rezoluții pentru înființarea unui Internat Polonez la Cernăuți.

04.21. – Cracovia: A avut loc adunarea generală a SSP cu participarea lui Klemens Kołakowski, dr. Eugeniusz Mitkiewicz și Władysław Sołtyński în calitate de delegați ai Cercului din Cernăuți.

04.22. – Cernăuți: A sosit aici Belopotoczky, episcop al Armatei, pentru o vizită canonică de două zile.

04.23. – Cernăuți: A apărut nr. 33 al anului 17 al „Gazetei Polone”, în care s-au publicat, printre altele: „Chestiunea poloneză în Seimul din Bucovina”, un anunț al Fabricii de turtă dulce și produse alimentare a lui L. Czyński din Jarosław, cărți poștale cu portrete, „Iwonicz. Stațiune balneo-climatică din Galiciia”.

04.23. – Cernăuți, biserica Înălțării Sfintei Cruci: A avut loc o liturghie de mulțumire pentru însănătoșirea Sfântului Părinte Leon al XIII-lea. Liturghia a fost acompaniată de Societatea Cântului Bisericesc.

04.23. – Cernăuți, sediul Societății Polone de Lectură: A avut loc ședința conducerii Cercului de Doamne al SSP, în cadrul căreia delegații prezenți la adunările de la Liov și Cracovia dedicate Internatului Polonez din Cernăuți, au adus rapoarte.

celem zbadania urządzenia i administracji wyższych szkół (akademii) handlowych.

04.23. – Lwów: Przedstawienie teatralne, z którego dochód przeznaczono na budowę Bursy Polskiej w Czerniowcach.

04.23. – Stryj: E. Hołod napisał korespondencję do „Gazety Polskiej”.

04.24. – Czerniowce, siedziba TPBPiCP: Na korzyść „Sokoła” wieczór humorystyczny komika Kicińskiego z teatru lubelskiego.

04.<27. – Czerniowce: Zmarł Franciszek Kolousek, czeskiej narodowości wybitny muzyk i profesor od czterdziestu dwu lat mieszkający w Czerniowcach i cieszący się wielkim szacunkiem. Za pośrednictwem ogłoszenia prasowego rodzina śp. Franciszka Kolouska podziękowała wszystkim, którzy w jakikolwiek sposób dali dowód pamięci zmarłego.

04.27. – Czerniowce: Ukazał się 34. numer 17. rocznika „Gazety Polskiej”, a w nim m.in.: „Sejm bukowiński”, wiadomość, że zarząd Koła Pań na Bukowinie postanowił odbywać swe posiedzenia w każdy pierwszy poniedziałek miesiąca, ogłoszenie Fröblewskiego Ogródka Rodziny Maryi.

04.27. – Czerniowce, Czytelnia Polska TPBPiCP: Zgromadzenie członków „Sokoła” dla ustalenia szczegółów wyjazdu na okręgowy zlot w Kołomyi podczas Zielonych Świąt.

04.27. – Lwów: Tego dnia tutejszy „Dziennik Polski” w artykule wstępnym podjął temat przełomowych obrad i uchwał Sejmu bukowińskiego w sprawie traktowania Polaków bukowińskich. Ten artykuł został przedrukowany w czerniowieckiej „Gazecie Polskiej” pt. „Cześć zasłudze”.

04.28. – Czerniowce: Wydział TPBPiCP na swym posiedzeniu uchwalił wysłać podziękowanie posłom polskim (głównie Krzysztofowi Abrahamowiczowi i Adolfowi Wiesiołowskiemu) w Sejmie bukowińskim za wyjednanie 500 złr oraz „za dzielną obronę praw żywiołu polskiego w szkolnictwie bukowińskim i przeprowadzenie rezolucji w sprawie nauki polskiego języka i religii w szkołach tutejszych”.

04.29. – Czerniowce – Seret – Terebleszty Rumuńskie: Rada Szkolna Krajowa nie zgodziła się na nauczanie języka polskiego w Tereblesztach Rumuńskich, bo rzekomo było tam zaledwie czworo dzieci polskich.

04.30. – Czerniowce, kręgielnia „Sokoła”: Uroczystość otwarcia kręgielni „Sokoła”, na którą zaproszono członków wszystkich organizacji polskich z rodzinami. Restaurację kręgielni kierował Tokar-

04.23. – Cernăuți: Antoni Pawłowski, profesor la școala industrială din localitate, a călătorit în Occident pentru a studia organizarea și administrarea universităților (academiilor) de comerț.

04.23. – Liov: A avut loc un spectacol de teatru, ale cărui încasări au fost direcționate către construcția Internatului Polonez din Cernăuți.

04.23. – Strîi: E. Hołod a scris o corespondență către „Gazeta Polonă”.

04.24. – Cernăuți, sediul APAF și L: A fost organizată o seară dedicată umorului a comediantului Kiciński de la teatrul din Lublin, în favoarea Societății de Gimnastică „Sokół”.

04.<27. – Cernăuți: A murit Franciszek Kolousek, un remarcabil muzician și profesor ceh, care a trăit la Cernăuți timp de 42 de ani și a fost foarte respectat. Prin intermediul unui comunicat de presă, familia regretatului Franciszek Kolouska a mulțumit tuturor celor care în vreun fel au respectat memoria celui decedat.

04.27. – Cernăuți: A apărut nr. 34 al anului 17 al „Gazetei Polone”, în care s-au publicat, printre altele: „Seimul din Bucovina”, anunțul că conducerea Cercului de Doamne din Bucovina a hotărât să se întrunească în prima zi de luni a fiecărei luni, anunțul „grădiniței” lui Froebel a Familiei Sf. Marii.

04.27. – Cernăuți, Societatea Polonă de Lectură a APAF și L: A avut loc adunarea membrilor Societății de Gimnastică „Sokół” pentru a stabili detaliile călătoriei la congresul raional din Colomeea în perioada Rusaliilor.

04.27. – Liov: În acea zi, ziarul local „Dziennik Polski” a abordat într-un articol introductiv subiectul deliberărilor și rezoluțiilor istorice ale Seimului din Bucovina cu privire la felul în care au fost tratați polonezii din Bucovina. Acest articol a fost reproduș în „Gazeta Polonă” din Cernăuți, cu titlul: „Cu stimă pentru merit”.

04.28. – Cernăuți: În cadrul adunării, conducerea APAF și L a hotărât să trimită mulțumiri deputaților polonezi (în principal lui Krzysztof Abrahamowicz și Adolf Wiesiołowski) din Seimul din Bucovina pentru obținerea celor 500 de florini și „pentru că au apărut cu curaj drepturile spiritului polonez în educația bucovineană și au dus la îndeplinire o rezoluție privind predarea limbii și religiei polone în școlile locale”.

04.29. – Cernăuți – Siret – Tereblecea Românească: Consiliul Școlii Naționale nu a fost de acord cu predarea limbii polone în Tereblecea Românească pentru că, se presupunea, că acolo erau doar patru copii polonezi.

04.30. – Cernăuți, popicăria Societății de Gimnastică „Sokół”: A avut loc ceremonia de deschidere a popicăriei Societății de Gimnastică „Sokół”, la care au fost invitați membrii tuturor organizațiilor poloneze

ski, dotychczasowy kuchmistrz czerniowieckiego kasyna urzędniczego.

04.30. – Zahajpole (Kołomyjskie): Zmarł Franciszek Jasiński, ziemianin, bardzo zasłużony i ceniony ćwierćwieczny marszałek powiatu kołomyjskiego, o którym wspomnienie powtórzono za „Głosem Pokuckim”.

Jan Bujak – Kraków

și familiile lor. Restaurarea popicăriei a fost condusă de Tokarski, fostul bucătar al cazinoului oficial din Cernăuți.

04.30. – Zahaipil (Colomeea): A murit Franciszek Jasiński, un proprietar de pământ, un foarte distins și respectat mareșal de un sfert de secol din districtul Colomeea, a cărui amintire a fost reprodusă din „Głos Pokucki”.

Trad. Ștefania Carmen Dorosceac

KALENDARIU ROCZNIC 2023 CALENDARUL ANIVERSĂRIILOR

MAI

1 V – 15. ročníca smrti **Wandy Wilkomirskiej** (1929-2018), skrzypaczki;
5 V – 85. ročníca urodzin **Jerzego Skolimowskiego** (1938), reżysera filmowego;
6 V – 105. ročníca urodzin **Stanisława Grzesiuka** (1918-1963), pisarza i pamiętnikarza;
7 V – 155. ročníca urodzin **Stanisława Przybyszewskiego** (1868-1927), pisarza;
9 V – 85. ročníca urodzin **Zbigniewa Jerzyny** (1938-2010), poety, eseisty i edytora;
12 V – 15. ročníca smrti **Ireny Sendlerowej** (1910-2008), działaczki społecznej, kierowniczkii działu dziecięcego Rady Pomocy Żydom, Sprawiedliwej wśród Narodów Świata;
13 V – 70. ročníca urodzin **Władysława Majewskiego** (1953), fizyka i dziennikarza;
14 V – 30. ročníca smrti **Andrzeja Kuśniewicza** (1904-1993), powieściopisarza, poety; **95.** ročníca urodzin **Władysława Hasiora** (1928-1999), rzeźbiarza;
17 V – 90. ročníca urodzin **Jarosława Abramowa-Newerlego** (1933); pisarza, kompozytora;
18 V – 90. ročníca urodzin **Władysława Terleckiego** (1933-1999), pisarza, scenarzysty;
23 V – 140. ročníca smrti **Cypriana Kamila Norwida** (1821-1883), poety, malarza, rysownika, rzeźbiarza;
24 V – 480. ročníca smrti **Mikołaja Kopernika** (1473-1543), astronoma, matematyka, twórcy heliocentrycznej teorii budowy świata;
25 V – 20. ročníca smrti **Ireny Jurgielewiczowej** (1903-2003), pisarki, autorki książek dla dzieci i młodzieży;
26 V – 30. ročníca smrti **Ireny Zarzyckiej** (1900-1993), pisarki;
27 V – 40. ročníca smrti **Józefa Lejtesa** (1901-1983), reżysera i scenarzysty filmowego;
30 V – 110. ročníca urodzin **Moniki Żeromskiej** (1913-2001), malarki i pisarki;
31 V – 110. ročníca urodzin **Jerzego Wasowskiego** (1913-1984), kompozytora i pianisty.

MAI

1 V – 15. ani de la moartea **Wandei Wilkomirska** (1929-2018), violonistă;
5 V – 85. de ani de nașterea lui **Jerzy Skolimowski** (1938), regizor de film;
6 V – 105. ani de la nașterea lui **Stanisław Grzesiuk** (1918-1963), scriitor și memorialist;
7 V – 155. de ani de la nașterea lui **Stanisław Przybyszewski** (1868-1927), scriitor;
9 V – 85. de ani de la nașterea lui **Zbigniew Jerzyna** (1938-2010), poet, eseist și editor;
12 V – 15. ani de la moartea **Irenei Sendler** (1910-2008), militantă socială, directoarea departamentului pentru copii al organizației „Rada Pomocy Żydom” (Consiliul de Ajutorare al Evreilor), Dreaptă între Popoarele Lumii;
13 V – 70. de ani de la nașterea lui **Władysław Majewski** (1953), fizician și jurnalist;
14 V – 30. de ani de la moartea lui **Andrzej Kuśniewicz** (1904-1993), scriitor de povești, poet; **95.** de ani de la nașterea lui **Władysław Hasior** (1928-1999), sculptor;
17 V – 90. de ani de la nașterea lui **Jarosław Abramow-Newerly** (1933), scriitor, compozitor;
18 V – 90. de ani de la nașterea lui **Władysław Terlecki** (1933-1999), scriitor, scenarist;
23 V – 140. de ani de la moartea lui **Cyprian Kamil Norwid** (1821-1883), poet, pictor, desenator, sculptor;
24 V – 480. de ani de la moartea lui **Nicolaus Copernic** (1473-1543), astronom, matematician, creatorul teoriei heliocentrice a structurii lumii;
25 V – 20. de ani de la moartea **Irenei Jurgielewicz** (1903-2003), scriitoare, autoare de cărți pentru copii și tineri;
26 V – 30. de ani de la moartea **Irenei Zarzycka** (1900-1993), scriitoare;
27 V – 40. de ani de la moartea lui **Józef Lejtes** (1901-1983), regizor și scenarist de film;
30 V – 110. ani de la nașterea **Monikăi Żeromska** (1913-2001), pictoriță și scriitoare;
31 V – 110. ani de la nașterea lui **Jerzy Wasowski** (1913-1984), compozitor și pianist.

KARTA POLAKA

Karta Polaka – to dokument, który jest potwierdzeniem przynależności do narodu polskiego. Zaświadcza o związkach z Polską, jej kulturą, językiem i tradycjami. Może zostać przyznany osobie nieposiadającej polskiego obywatelstwa ani też zezwolenia na stały pobyt w Polsce. Jest wyrazem moralnego obowiązku polskich władz wobec Polaków, którzy ze względu na swoje poczucie tożsamości narodowej pragną uzyskać potwierdzenie przynależności do narodu polskiego.

O przyznanie Karty Polaka należy wystąpić do Konsulatu RP w Bukareszcie. Informacje na temat procedury składania wniosków znajdują się na stronie internetowej Związku Polaków w Rumunii: www.dompolski.ro

Informacji oraz pomocy udzielić mogą także bezpośrednio pracownicy Domu Polskiego w Sucezawie.

Karta Polaka (Carta Polonezului) – este un document care reprezintă confirmarea apartenenței la poporul polonez. Atestă legăturile cu Polonia, cu cultura, limba și tradițiile ei. Acest document poate fi acordat unei persoane care nu posedă cetățenie polonă și nici permis de ședere permanentă în Polonia. Karta Polaka reprezintă datoria morală a autorităților polone față de polonezii care având sentimentul identității naționale doresc să obțină o confirmare a apartenenței la poporul polonez.

Pentru a primi Karta Polaka trebuie să vă adresați Consulatului R.P. din București. Informații legate de procedurile de depunere a cererilor se află pe pagina de internet a Uniunii Polonezilor din România: www.dompolski.ro

Informații suplimentare sau ajutor vă pot oferi și angajații Casei Polone din Suceava.

Pismo Związku Polaków w Rumunii | Revista Uniunii Polonezilor din România

POLONUS

ISSN 1223-4192

Str. Ion Vodă Viteazul nr 5

720034 Suceava

Tel./fax: +40 230 520355

redactia_polonus@yahoo.com

www.dompolski.ro

DTP | Druk | Tipar

Redaktor naczelny

Redactor-șef

Elżbieta Wieruszewska-Calistru

Kolektyw redakcyjny

Colectivul de redacție

Barbara Breabăn

Iuliana Agneșca Dascălu

Ștefania Carmen Dorosceac

*Proiectul finansowany ze środków Kancelarii Prezesa Rady Ministrów
w ramach konkursu „Polonia i Polacy za Granicą 2023”.*

*Publikacja wyraża jedynie poglądy autorów i nie może być utożsamiana
z oficjalnym stanowiskiem Kancelarii Prezesa Rady Ministrów.*

*Proiectul este finanțat din fondurile Cancelariei Președintelui Consiliului de Miniștri al RP
în cadrul concursului „Diaspora și Polonezii din Străinătate 2023”.*

*Publicația prezintă doar opiniile autorilor și nu poate fi identificată
cu poziția oficială a Cancelariei Președintelui Consiliului de Miniștri al RP.*

